

MŪSŲ

LIETUVOS AKLŲJŲ IR SILPNAREGIŲ
SAJUNGOS MĖNESINIS ŽURNALAS

žodis

2017 2 (698)

Leidžiamas nuo 1959 m. sausio mėn.

TURINYS

1		LASS CENTRO TARYBOJE
1	A.VALENTA	NAUJOVĖS, KURIAS PRAVARTU ŽINOTI
4		AR MUMS REIKIA JŲ?
6	P.ŽIOGAS	NEREGIŲ TIKSLAI
8	A.VALENTA	PRIENAI, PURIENOS IR LASS FILIALAS
10	H.STUKAS	KNYGŲ APSUPTYJE
12	E.POCIUS	EILĖS
14	A.VAINORAS	LEIDINYS TĖVAMS IR MOKYTOJAMS
16	A.GENDVILIENĖ	„NAUJAJAM ŠVYTURIUI - 100“
18	I.BARADINSKIENĖ	ATSĖLINUSIOS TAMSOS ŠVIESA
19		LIEČIAMŲJŲ KNYGŲ KONKURSAS
20	D.VITKAUSKIENĖ	POILSIS PRIE JŪROS
21		RENKAMA TIFLOPEDAGOGŲ GRUPĖ
21	H.STUKAS	TIKRAS MOKYTOJAS
23		TRUMPAI
24		TIFLOHUMORAS
III virš.	G.REČIŪNIENĖ	GEROJI PAGALBININKĖ SODA
IV virš.	V.GUDONIS	K. HANSEN. ODISĖJAS NUGIRDO POLIFEMĄ

Vyr. redaktorius
VYTAUTAS GENDVILAS –
8-5 2163-863

Redakcinė kolegija:
R.BALČIKONIENĖ,
V.DUMBLIAUSKIENĖ,
G.PADRIBONIENĖ,
P.PLIUŠKA,
G.SIDEREVIČIENĖ,
A.VALENTA (pavaduotojas),
V.GENDVILAS (pirmininkas).

Telefonai:

Atsakingoji sekretorė
I.BARADINSKIENĖ
A.VALENTA – 8-5 216-34-09
A.MAČIONIENĖ – 8-5 2163-863
Elektroninis paštas: mz@lass.lt
Puslapis Internetu:
<http://www.musuzodis.lt>

Redakcijos adresas:
Naugarduko 91, 03160 Vilnius.
Duota rinkti 2017 02 20. SL 222
Pasirašyta spausdinti 2017 02 21.
Formatas 62x92. Popierius ofsetinis
Nr. 1. Ofsetinė spauda. 3,5 sp.l., 0,5
spalv. atsp., 4 l. l. Tiražas 550.
Kaina 0,59 Eur. Rinko ir maketavo
VšĮ „Brailio spauda“. Maketuotojas
Sergejus Mechas. Spausdino akcinė
bendrovė „Spauda“. Laisvės pr. 60,
05120 Vilnius, www.spauda.com.

MŪSŲ ŽODIS is published each
month by the Lithuanian Association
of the Blind and Visually Handi-
capped in Lithuania. Chief editor:
Vytautas Gendvilas. Address of the
editorial office: Naugarduko 91,
03160 Vilnius. Lithuania. Printed by
SPAUDA Press, Laisvės 60, 05120
Vilnius, Lithuania, www.spauda.com.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

remia rubrikas „Drauge su bendruomene“,
„Iš mūsų kalendoriaus“, „Neregys ir
visuomenė“, „Neregys darbo rinkoje“, „Mano
manymu“, „Trumpai“

© „MŪSŲ ŽODIS“, 2017, 2

Šių metų vasario 8 d. Vilniuje įvyko LASS centro tarybos posėdis. Jame dalyvavo 13 (iš 14) LASS centro tarybos narių, LASS revizijos komisijos pirmininkė G. Padribonienė ir kviestiniai asmenys.

Posėdyje apsvairstyta nauja LASS įstatų projekto redakcija. LASS centro taryba pateikė savo pastabų, tačiau iš esmės pateiktam projektui pritarė. LASS įstatų rengimo darbo grupė įpareigota, atsižvelgus į pateiktus siūlymus, per dvi savaites patikslinti LASS įstatų naujos redakcijos projektą ir pakartotinai teikti jį svarstyti bei tvirtinti kovo 15 d. vyksiančiame LASS centro tarybos posėdyje.

Siekiant suluginti šiuo metu labai netolygią LASS regionų finansinę ir ūkinę padėtį bei kuo racionaliau išnaudoti turimus žmogiškuosius ir finansinius resursus, pateiktas pasiūlymas dėl LASS struktūros administravimo pokyčių, kurių esmė - vietoje šiuo metu veikiančių 5 (Vilniaus ir Alytaus, Kauno ir Marijampolės, Klaipėdos ir Telšių, Šiaulių ir Tauragės, Panevėžio ir Utenos) regionų aklųjų centrų steigti 2 - Rytų ir Vakarų - regionų aklųjų centrus. Po aktyvių diskusijų dėl

teigiamų ir neigiamų šių pokyčių pasekmių didžiaja balsų dauguma LASS centro taryba pateiktam siūlymui nepritarė.

Posėdyje priimtas sprendimas dėl atskaitymų į LASS fondus socialinėms programoms vykdyti ir juose sutelktų lėšų naudojimo tvarkos pakeitimų. LASS centro taryba pritarė siūlomam pakeitimui, kad gauti lėšų iš LASS respublikinio ir regioninių fondų socialinėms programoms vykdyti gali LASS filialai, LASS nariai ir LASS kontroliuojami juridiniai asmenys bei kiti juridiniai asmenys, kurių pagrindinė veikla - pagalba regos neįgaliesiems, pelno nesiekiančiai, regos neįgaliųjų labai skirtai socialinei veiklai remti. O pagal ankstesnę redakciją gauti lėšų iš LASS respublikinio ir regioninių fondų socialinėms programoms vykdyti galėjo tik LASS filialai ir LASS įstaigos, išskyrus vykdančias gamybinę veiklą.

LASS centro taryba pritarė VšĮ Klaipėdos ir Telšių regionų aklųjų centro prašymui dėl 12821,50 Eur paramos skyrimo poilsio namų „Spindulys“, esančių Mokyklos g.71, Šventojoje (Palangos sav.), dalinei renovacijai.

NEREGYS IR VISUOMENĖ

NAUJOVĖS, KURIAS PRAVARTU ŽINOTI

Šių metų pradžioje patvirtintas naujas Neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis (TPP) ir šių priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašas. Keičiant aprašą, atsižvelgta ir į pluoštą LASS siūlymų: pavyzdžiui, įtraukti į sąrašą kai kurias akliams labai reikalingas priemones, kompensacijas už vaizdo didinimo sistemas skirti ne tik besimokantiems, bet ir visiems kitiems silpnaregiams, kuriems jos reikalingos. TPP skyrimo tvarkos pasikeitimus aptariame kartu su Techninės pagalbos neįgaliesiems centro (TPNC) metodinio skyriaus vedėja **Dovile Sabaliauskaite**. Be abejo, žmogus, norintis įsigyti TPP, ypač brangesnę, turėtų pasikonsultuoti su TPNC darbuotojais ir dėl pačios TPP, ir dėl jos kompensavimo sąlygų, nes visada gali iškilti klausimų ar problemų, kurių ir labiausiai norėdamas viename interviu neaptarsi.

- Kodėl reikėjo keisti senąjį TPP aprašą? Kokie esminiai jo skirtumai lyginant su se-

nuoju?

- Jokia tvarka nėra statiška, pritaikyta visiems laikams, gyvenime nuolat būna patikslinimų. Bendraujame su klientais, visuomeninėmis neįgaliųjų organizacijomis, gauname siūlymų. Stengiamės į juos atsižvelgti. Mūsų kasdienėje veikloje irgi esama įvairių atvejų, reikalaujančių keistis ir atsinaujinti. Todėl neįgaliųjų aprūpinimo TPP ir šių priemonių kompensavimo tvarką nuolat peržiūrime ir keičiame tai, kas neatitinka šiuolaikinio gyvenimo. Esminius skirtumus matyčiau tris: padaugėjo kompensuojamų priemonių, išsiplėtė TPP galinčių gauti asmenų grupės, pasikeitė priemonių kompensavimo tvarka, kai asmuo jas įsigyja savo lėšomis.

- Atsirado naujų, akliams reikalingų priemonių - nuo jų ir pradėkime.

- Taip, LASS siūlymu į TPP sąrašą įtraukėme keletą akliams reikalingų prietaisų: kalbantį gliukozės kiekio kraujyje matuoklį, simbolių skaitymo įrenginį, „Daisy“ grotuvą garsinėms

knygoms skaityti. Plačiau norėčiau pakalbėti apie dvi priemones - simbolių skaitymo įrenginį ir „Daisy“ grotuvą. Skaitymo įrenginys, populiariai vadinamas „skaitymo mašina“, savo išvaizda ir veikimo principu primena įprastą skenerį. Skirtumas toks, kad šis įrenginys dokumentą ne tik nuskenuoja, bet ir perskaito balsu. Įrenginys jau kalba ir lietuviškai „Reginos“ balsu, yra lietuviškas meniu. Įrenginyje daug papildomų funkcijų: nuskenotas tekstas gali būti saugomas vidinėje jo atmintyje, paverčiamas tekstinėmis arba MP3 bylomis, o šios gali būti perkliamos į atmintuką. Prijungus prie kompiuterio ekrano silpnaregiams įrenginys gali būti didinamas. Trumpai kalbant, tai tikrai labai veiksminga ir universali skaitymo mašina.

„Daisy“ grotuvą nauja TPP galima laikyti tik iš dalies. Jis pakeitė iki šiol TPNC išduodamus įprastus kompaktinių diskų grotuvus. Žmonės vis dar klausia, kodėl reikėjo atsisakyti šių grotuvų ir juos keisti brangesniais, sudėtingesniais. Sprendimą pereiti prie „Daisy“ grotuvų lėmė tai, kad įprasti kompaktinių diskų grotuvai pasaulyje nelaikomi specialia akliesiems skirta technine pagalbos priemone. Taip, skaityti į CD įrašytas knygas su jais galima, bet tai - kaip neregio naudojamas įprastas radijo imtuvas. Radijo imtuvus naudojo ir naudoja daugybė neregių, bet jie netampa TPP. „Daisy“ grotuvai yra daugiafunkcinis įrenginys: jame galima keisti skaitomas knygas greitį, tembrą, lengvai naviguoti tarp atskirų garsinių bylų ar knygų, paspaudus kelis mygtukus rasti norimą kūrinių vietą, daryti žymas, balsu įskaityti pastabas. Grotuvo valdymas nesudėtingas, mygtukai dideli, lengvai apčiuopiami, yra išsamūs ir paties grotuvo valdymo, ir atskirų mygtukų paaiškinimai. Galima rinktis mini arba stalinį „Daisy“ grotuvą. Beje, staliniai „Daisy“ grotuvai skaito ir įprastus CD su MP3 įrašais. „Daisy“, kaip ir senuosius MP3 grotuvus, duodame nemokamai.

- Išplėstos žmonių, galinčių gauti kompensacijas už tam tikras TPP, grupės. Ar patenka į jas aklieji ir silpnaregiai?

- Silpnaregiams aktualu tai, kad dabar jie gali gauti kompensaciją už vaizdo didinimo sistemas. Pagal seniau galiojusią tvarką tokią kompensaciją galėjo gauti tik moksleiviai ir studentai. Vaizdo didinimo sistemas dabar galės įsigyti tie, kuriems labiausiai jų reikia. Pagal seną formulotę, kad šios priemonės būtų kompensuojamos, geriau matančios akies regėjimo aštrumas su korekcija turėjo būti nuo 0,06 iki 0,3, todėl šios įrangos negalėjo įsigyti silpniausiai matantys žmonės - tie, kurių regėjimas yra iki

0,06, bet žmogus dar skiria formas ir spalvas bei gali įžiūrėti smarkiai padidintą tekstą. Dabar formulotė pataisyta: „Nuo spalvų ir formų skyrimo iki 0,3“. Pataisa akivaizdžiai buvo reikalinga, nes jau esame gavę prašymų šias priemones įsigyti.

Sutrumpintas TPP, kurioms galima gauti kompensaciją, naudojimo laikas: didinimo programinei įrangai buvo 7 - dabar 4 metai, nešiojamam elektroniniam užrašymo įtaisui brailio rašto naudotojams (brailio eilutei) buvo 10 - dabar 5 metai, kalbos sintezatoriui buvo 7 - dabar 4 metai, ekrano skaitymo programinei įrangai buvo 7 - dabar 4 metai.

- Yra TPP, kurių pavadinimų naujajame apraše nėra, tačiau žmogus, jas įsigijęs, kompensaciją vis tiek gali gauti. Pakomentuokite, kokios tai priemonės?

- TPNC nuolat sulaukdavo siūlymų, kad būtų kompensuojamos ne konkrečios priemonės, o tam tikros priemonių grupės. Tokių siūlymų pateikdavo tiek neįgaliųjų organizacijos, tiek atskiri TPP vartotojai. Jie samprotaudavo maždaug taip: „Rinkoje nuolat atsiranda naujų priemonių. Visų jų vis tiek nesuregistruosite ir į savo aprašą neįtrauksite ir visada bėgsite naujovėms iš paskos.“ TPNC atsižvelgė į šiuos siūlymus ir nuo šių metų galutinai perėjo prie tam tikrų TPP grupių, o ne pačių TPP kompensavimo. Viena tokių TPP grupių, skirtų akliesiems, yra elektroninės orientavimosi priemonės. Dažniausiai tai įvairūs prietaisai, skleidžiantys ultragarsą ir vibravimu įspėjantys žmogų apie kelyje esančią kliūtį. Vieni šių prietaisų montuojami į baltąsias lazdeles, kiti yra autonomiškos, apie kliūtį įspėjantios TPP. Tarp tokių priemonių yra ir daugeliui aklujų jau pažįstami vibruojantys akiniai. Apraše - tiek vibruojantys akiniai, tiek kitos panašios TPP neminimos, bet visos jos priklauso elektroninių orientavimosi priemonių grupei ir

yra iš dalies kompensuojamos. Kaip TPNC darbuotoja galiu pasakyti, kad susidomėjimas tokiomis priemonėmis buvo, bet pageidavimų įsigyti daug neturime. Bent jau kol kas Lietuvoje jos nepopuliarios. Paprasta baltoji lazdelė, matyt, vis dar yra pigesnė ir patikimesnė.

- Daug naujovių gaunant kompensaciją už savo lėšomis įsigytas TPP. Bent trumpai jas aptarkime.

- Pasikeitė pats TPP kompensavimo principas. Anksčiau apraše esančią priemonę žmogus įsigydavo, tada atnešdavo į TPNC dokumentus ir laukdavo kompensacijos. Būdavo nemažai atvejų, kai žmonės įsigydavo priemones tinkamai nepasikonsultavę, išgirdę informaciją iš draugų, neįsigilinę į priemonės galimybes. Buvo ne vienas atvejis, ypač kalbant apie negalia turinčių vaikų tėvelius, kai turima priemonė žmogus nusivildavo, kai pasirodydavo, kad ši neatitinka jo lūkesčių. Dabar pirmiausia žmogus turi kreiptis į TPNC ir parašyti prašymą dėl kompensacijos už įsigytą priemonę. Šį prašymą per 15 dienų apsvarsto speciali TPNC direktoriaus įsakymu sudaryta taryba ir per 5 dienas duoda atsakymą. Taigi nuo prašymo padavimo iki atsakymo gavimo turi praeiti ne daugiau kaip 20 dienų. Tada žmogus įsigyja norimą priemonę ir TPNC pateikia jos įsigijimo dokumentus. Panaikinta TPP įsigijimo išlaidų kompensavimo per įmones sistema. Ne visiems patogiu bus tai, kad žmogui pačiam reikės susimokėti visą TPP kainą ir laukti jos kompensacijos. Įmonėms, prekiaujančioms regėjimo negaliai skirtomis TPP, siūloma pradėti teikti lizingo galimybę, tai yra sudaryti palankias sąlygas pirkti mažesnes pajamas gaunantiems asmenims. Judėjimo negaliai skirtomis TPP prekiaujančios įmonės jau tokią galimybę siūlo, tikimės, kad ir regos TPP prekiaujančios įmonės kuo greičiau paseks šiuo pavyzdžiu. Jei perkama lizingu ir norima gauti kompensaciją, TPNC reikia pristatyti lizingo (finansinės nuomos davėjo) dokumentą, patvirtinantį visos lizingo sutartyje numatytos sumos sumokėjimą.

- Tiek šiame interviu, tiek ir kitomis progomis ne kartą atkreipėte dėmesį į tai, kad TPP galima pirkti internetu ir gauti kompensaciją. Ką žmogus, šitaip įsigydamas TPP, turėtų žinoti?

- Taip, TPP galima įsigyti ir internetu, ir nebūtinai Lietuvoje. Reikia tik pateikti dokumentus, patvirtinančius TPP įsigijimą, šiuo atveju - sąskaitą faktūrą, kurią jums atsiunčia kartu su prekėmis arba elektroniniu paštu, bei pavidimo kopiją, kuri, vykdant mokėjimą, suformuojama jų

sų internetinėje bankininkystėje. Jei perkate užsienyje, pirkimo dokumentas (sąskaita faktūra) turi būti išversta į lietuvių kalbą ir patvirtinta vertėjo parašu. Tai galima padaryti bet kuriame vertimų biure. Atkreipiame dėmesį, kad sąvoka „užsienis“ apima ne tik Europos Sąjungą ar JAV, tai gali būti ir Kinija, Rusija arba kuri kita šalis. Svarbu, kad būtų įsigijimo dokumentai ir kad jie būtų išversti į lietuvių kalbą ir patvirtinti vertėjo parašu.

- Aptarkime pačias kompensacijas - čia irgi yra nemažai naujovių.

- Visos priemonės, išskyrus judriojo ryšio (mobiluosius) telefonus, yra kompensuojamos 70 proc. faktinių įsigijimo išlaidų. 30 proc., pirkdamas priemonę, žmogus turės prisidėti pats. Kartu kiekvienai priemonei yra nustatyta riba, kurios 70 proc. negali viršyti, pvz.: vaizdo didinimo sistemai - ne daugiau kaip 500, nešiojamam elektroniniam užrašymo įtaisui (brailio eilutei) - ne daugiau kaip 2000, simbolių skaitymo įrenginiui - ne daugiau kaip 1000 eurų. Kodėl reikia 30 proc. savų lėšų? Ne paslaptis, kad neretai žmonės imdavo priemones vien todėl, kad jas kažkas duoda. Dabar kiekvienas vartotojas, įsigydamas priemonę, ypač brangesnę, turės pagalvoti, ar jam tos priemonės tikrai reikia, ar tikrai įsigyja tokią, kuri labiausiai atitinka jo poreikius.

- Spėju, kad labiausiai žmonėms nepatiks tai, jog brangias TPP reikia įsigyti savo lėšomis, ir tik tada sulaukti kompensacijos. Tačiau kaip iš tikrųjų bus, parodys laikas. Mūsų pokalbį baikime simboliškai - kokia situacija yra su ištikimiausiomis neregių „draugėmis“ - baltosiomis lazdelėmis? Anksčiau TPNC nuolat sulaukdavo priekaištų, kad jų trūksta, kad reikia ilgai laukti, o kaip yra dabar?

- Nežinau, dėl kokių priežasčių, bet daugeliu atvejų tai buvo ne lazdelių, o komunikacijos ir tarpusavio susišnekėjimo problema. Baltųjų lazdelių yra ir jas išduodame visiems, kuriems reikia. Lazdelėms nėra net griežtų naudojimo terminų, nes žmonės jas naudoja labai individualiai: vieni - kelis kartus per dieną, kiti - keliskart per savaitę. Naują lazdelę išduodame pagal poreikį ir pagal turėtos lazdelės susidėvėjimo laipsnį. Praktika rodo, kad pačios lazdelės susidėvi ar sulūžta ne taip dažnai, dažniau susidėvi plastmasiniai jų antgaliai. Jeigu turime, papildomus antgalius išduodame nemokamai.

Kalbėjosi Alvydas VALENTA

AR MUMS REIKIA JŲ?

Pirmajame šiais metais Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjungos centro tarybos posėdyje ap-svarstyta nauja LASS įstatų projekto redakcija. Viena įstatuose nuskambėjusių minčių yra tokia: LASS nariais gali būti „regos sutrikimų neturintys asmenys, kurie aktyviai padeda regos neįgalie-siems ir kurių kiekviename LASS filiale negali būti daugiau kaip 10 proc. skaičiuojant nuo visų to filialo veikloje dalyvaujančių LASS narių“. Papras-čiau tariant, naujųjų įstatų projekte siūloma į Lie-tuvos aklujų ir silpnaregių sąjungą priimti ir gerai matančius žmones. Ką apie tai manote jūs?

Albertas: Tie, kurie aktyviai dalyvauja orga-nizacijos veikloje, ir galėtų būti. Nieko blogo ne-matau. Tarybiniais laikais matančių buvo ir nie-ko neatsitiko. Kitą kartą gerai matantis mūsų nau-dai dirbantis žmogus mūsų bėdas geriau su-pranta nei patys neregiai.

Alfonsas: Taip jau kartą buvo. Buvo jais ir cechų viršininkai, ir darbuotojai. Priimdavome į narius, bet sąrašuose jie kažkaip netikdavo. Praktika buvo tokia, kad jų išbraukti nebuvo kaip. Buvo kaip ir atskiri sąrašai. Tai tie sąrašai nyko, nyko ir visai išnyko. Anksčiau regintis cecho vir-šininkas neregijų reikalus tvarkydavo, atsakingas kolūkio darbuotojas taip pat galėjo neregiams patalkinti. Būdamas organizacijos narys jis tuos reikalus tvarkydavo geriau. Ką regintys žmonės darytų dabar - nežinau. Jei tai būtų neregio bro-lis, sesuo, tai gal dar... Tiesą pasakius, nežinau. Ir dabar bendraujame su reginčiais žmonėmis. Į juos kreipiamės todėl, kad yra pareigūnai ar specialistai. Reikalams sutvarkyti jų narystė ne-būtina. Rajonuose jaunimo beveik nėra. Kokį gerai matantį gal ir būtų galima prisijaukinti ne-regijų bėdoms spręsti.

Alvydas: Nei pernelyg pakenktų, nei ką pa-keistų. Siūlyčiau apsiriboti šeimų nariais ar glo-bėjais.

Artūras: Gerai prisimenu, kaip apie tai buvo diskutuota prieš gerus dvidešimt metų. Tada su-abejota jų naryste dėl turtinių reikalų. Bijota, kad jie pateks į valdžią ir susitvarkys ten savo reika-lus. Vargu ar automobilininkų sąjungos nariu ga-lėtų būti automobilio neturintis žmogus arba ne-regys. LASS yra Lietuvos aklujų ir silpnaregių

organizacija. Jei žmogus nori padėti neregiams, tai gali padėti ir nebūdamas sąjungos nariu. Bū-dų padėti yra daugybė.

Arūnas: Jei regintieji dirba neregijų labui, tai galėtų būti ir nariai. Nieko blogo nematau.

Aurimas: Man jie netrukdytų. Gerai matan-čių savo draugų, besiveržiančių į organizaciją, nežinau.

Barbora: Manau, kad reginčių žmonių mūsų organizacijoje nereikėtų. Jei jiems kyla noras mums patalkinti, tai jie gali tai padaryti ir nebū-dami nariai.

Danguolė: Visai be reginčiųjų mums gal ir nekas, bet LASS nariais jiems nebūtina būti.

Edvardas: Gerai matantys žmonės galėtų bū-ti mūsų sąjungos nariai, tačiau jiems reikėtų griežtai apriboti teisę būti renkamiems į LASS valdžios organus. Regintiesiems tokia teisė tu-rėtų būti suteikta tik turint tam tikrą narystės sta-žą. Po to jie galėtų būti renkami į ne aukštesnes kaip LASS rajono filialo pirmininko pareigas. Sta-žas turėtų būti ne trumpesnis kaip metai. Prieš skiriant pareigas, žmogų reikia pažinti. Tokie ge-rai matantys pirmininkai galėtų dalyvauti ir su-važiavimuose, bet į respublikinius mūsų orga-nizacijos valdymo organus neturėtų būti renka-mi.

Egidijus: Jei kalbame apie skaičių, tai tiks-las pateisina priemones. O kalbame apie orga-nizacijos narių interesus, tai regintieji organiza-cijai nebūtini.

Henrikas: Sąjunga vadinasi aklujų ir silpnaregių. Esu kategoriškai prieš reginčiuosius. Jei norime būti kartu su reginčiais, tai tada rei-kėtų kurti naują organizaciją.

Grigas: Jei jie mums padėtų įkurti savano-rišką reginčių žmonių organizaciją, sprendžian-čią neregijų problemas, tada galėtume jiems su-teikti kažkokių teisių, išlygų, kad jie jaustųsi vi-saverčiais mūsų kolektyvo nariais. Kitais atve-jais reginčiųjų buvimo Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjungoje prasmės nelabai matau.

Giedrius: Šiaip gal ir nieko baisaus, nes jie jau ir praeityje yra buvę mūsų nariai. Matyčiau pavojų, jei aklieji ir silpnaregiai taptų filialų pirmininkais. Regionų centrų vadai priims dirbti pirmininkus matančius, nesivargindami paieškoti gabesnių silpnaregių ar aklyjų, neinvestuos į neregius, jų nerengs pirmininko darbui.

Ina: Mes ir dabar turime šeimų narių, kurie atstovauja neregiamis ir aktyviai dalyvauja mūsų rajono filialo veikloje. Kaip ten bebūtų, bet be reginčiųjų mes vieni išgyventi negalime. Reginčių žmonių pagalba mums buvo ir bus reikalinga.

Irma: Jei mūsų tikslas yra padėti neregiamis, tada matantys žmonės nereikalingi. Jei mūsų tikslas - mažinti reginčiųjų ir neregijų atskirtį, tada nariais galėtų būti visi.

Justas: Manau, kad, priėmus reginčiuosius, reikėtų keisti organizacijos pavadinimą. Reginčių narių reikėtų, jei manytume, kad organizacijos veikla pagerėtų. Vertėtų, jei organizacijos nariais padarytume bent pusę Lietuvos. Tada skaičius būtų įspūdingas.

Mykolas: Jei gerai prisimenu, tai anksčiau galėjo būti iki 25 procentų narių regintieji. Manau, kad dešimties procentų visiškai užtektų. Akluosius ir silpnaregius neturėtume keisti gerai matančiais žmonėmis. Po šio pertvarkymo, manau, kad neregiai bus dar stipriau stumtelti į šalį.

Ona: Jei norinčių yra pas mus įstoti, tai testojama!!!

Pranas: Šeimos narys gali atstovauti vaikui ar suaugusiam neregiumi. Jei būtų balsavimas šiandien, tai aš balsuočiau prieš. Jei mes vadinamės Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjunga, tai reginčio žmogaus aš čia nematau. Reikėtų keisti pavadinimą. O tada būtų kažkoks hibridas. Nemažai tenka bendrauti su kitomis žmonių su negalia organizacijomis, bet neteko girdėti, kad jie priimtų sveikuosius, bet gal ne viską aš žinau. Gerai matantys sveiki žmonės jaučiasi už mus pranašesni, jie įsivaizduoja viską žinantys apie neregius geriau nei mes patys. Kol taip bus, tol aš būsiu prieš. Nenoriu savo organizacijoje jaustis antrarūšiu.

Raimondas: Iš principo aš demokratas, todėl kuo mažiau „ne“, tuo lengviau gyventi. Jei

kažkas nori prisidėti, padaryti gerą darbą ir jaučia nuoskaudą nebūdamas narys, tai leiskime jam tai padaryti - tegul įstoja.

Roma: Kategoriškai - ne. Analogiją matau su meno mėgėjų būreliais: kai tik būrelyje padaugėja gerai matančių žmonių, tai toks kolektyvas ir subyra. Kai filialas, kuriame aš dirbu, negauna lėšų, kaip galiu būti aktyvi darbuotoja? Jei vietoj manęs pradės dirbti matantis, atsirasi pinigų ir rėmimas. Aš dirbu blogai, o jis dirbs gerai. Gerai matantiems gerus darbus galima dirbti savanoriškai. Bendraudama su organizacijos nariais girdžiu nuomonių, kad regintieji mūsų nesupranta ir niekada nesupras.

Ugnė: Kodėl gi ne? Gal įjungę reginčių žmonių plačiau paskleistume žinias apie neregius? Nors informacijos gausėja, bet pasitaiko, kad į mus reaguojama gana įdomiai. Galiu papasakoti istoriją: prieš Naujuosius metus prie manęs priėjo studentė ir sako: „Ar galiu su tavim susipažinti? Į tave žiūriu jau trečias mėnuo. Nedrįsau prieiti.“ Gal tai padrąsintų žmones su mumis daugiau bendrauti?

Valentinas: Manau, kad tai nėra blogai. Taip buvo nuo pat pradžios pokarinės Lietuvos aklyjų draugijos veiklos. Aš tai „už“. Yra tikrai gerų mūsų bičiulių, kurie galėtų būti ir mūsų organizacijos nariai.

Viktoras: Dirbantys neregijų labai nariais galėtų būti. Didelių pinigų nesusikrautų, bet talkindami neregiamis dirbtų garbingą darbą.

Vytautas: Manau, kad ši mintis kilo dėl dviejų dalykų. Vienas - įspūdis, kad LASS lyg ir trūksta narių. Bet, jei bus daugiau narių, vargu ar gyvensime geriau ir daugiau pinigų mums skirs. Manau, kad čia yra ir Kauno regiono problema. Kai nerandama palankaus direktoriui filialo pirmininko silpnaregio ar neregio, tai vietoj jo paskiriame gerai matantį, bet nuo LASS nutolusį žmogų.

Vilija: Jei gerai prisimenu, tai taip buvo ir anksčiau. Iš kalbų žinau, kad buvę regintys organizacijos nariai po kurio laiko sužinojo, kad jie jau ne organizacijos nariai. Tai jiems kaip neregijų nedraugiškumo ženklas. Jie nuoširdžiai norėjo būti mūsų organizacijos nariais. Jei nutarsime, kad regintieji gali būti mūsų organizacijos nariai, būtų gerai, kad ateityje nepasikartotų, kas jau kartą buvo.

NEREGIŲ TIKSLAI

Peržengus metų slenkstį daugelis žmonių susimąsto apie ateitį, apie tai, ką labai norėtusi ar būtinai reikėtų nuveikti per ateinančius dvylika mėnesių. Taigi žmogus sau kelia tam tikrus tikslus. Apie juos ir norėčiau šiame straipsnyje pakalbėti.

Kaip visada lengviausia kalbėti ir rašyti remiantis savo patirtimi, tuo, ką pats išgyvenai, suvokei, išsiaiškina, kokias išvadas padarei, o jūs jau patys spręskite, kas jums tinka, o kas - visai nepriimtina. Pradėsiu kaip kartais pradėdami tipiniai juokeliai. Turiu dvi naujienas: vieną - gerą, antrą - blogą. Galite kartu su manimi pasidžiaugti tuo, kad, apžvelgdamas praeitį, apie du trečdalius savo tikslų pasiekiau. Kaip man tai pavyko ir kodėl į trečdalį gyvenimo kalnų nepavyko įkelti savo pergalės vėliavos?

Pradėsiu nuo vaikystės, kai žodžio „tikslas“ net nežinojau, tačiau tiesiog svajojau apie didelius ir mažus dalykus. Vaikystėje man iškrito, kalbant lošėjų terminais, laiminga korta, nes nuosekliai ir kryptingai siekti to, ko norėjau, buvau mokomas abiejų tėvų. Parašiau, kad man vaikystėje pasisekė, ir nesusilaikiau nenusišypsojęs: vargu ar daug dabartinių vaikų norėtų su manimi keistis vietomis. Turėjau kasdienių pareigų nuo mažumės. Jau nuo penkerių metų, gal netgi anksčiau, turėdavau kas vakarą laistyti daržą. Vandeni reikėjo nešti iš sodybos pakriūtėje tyvuliuojančio ežeriuko. Dabar jau kaip egzotiką prisimenu tą nelengvą kopimą į stačią kalvą su naščiais ant pečių ir dviem kibirais, prikabintais prie jų, nors tada lengva nebuvo. Tiesa, penkiamečiui man leisdavo pasemti tik po pusę kibiro, kad nebūtų per sunku ir dar dėl to, kad nesušlapinčiau tako, nes tada pasidarydavo slidu ir beveik neįmanoma kopti aukštyn net ir tuščiomis rankomis - ką jau kalbėti apie pavojų nučiuožti žemyn. Be daržų laistymo, dar turėdavau kas vakarą sukdamas nemenko metalinio smulkintuvo rankenėlę pripjauti runkelių lapų gyvulėliams. Gyvenome ne tik tarp dviejų ežerų, bet ir miško pakraštyje, tad ir žabų rinkimas

buvo dažnas darbas. Grybauti patikdavo, o štai uogavimas nebuvo mėgstamiausias užsiėmimas. Pirmus tris puodelius mėlynių, bruknių, spanguolių ar aviečių pririnkdavau švilpaudamas ar niūniuodamas kokią dainelę, bet penktą, o ypač šeštą puodelį, jau rinkdavau ir atsisėdęs, ir atsigulęs, ir ne visai džiugia veido išraiška, bet tokia buvo privaloma dienos norma. Buvo nelengva, bet šitaip tėvai išugdė mano vėliavą, kuri vėliau labai padėjo siekti gyvenime rimtų tikslų ir tapo itin svarbi, kai praradau regėjimą. Turint regėjimo negalią, kelias į tikslą ilgesnis, be to, nusėtas didesnėmis kliūtimis ir pažymėtas virtinėmis nesėkmingų bandymų. Pravartu prisiminti IBM įkūrėjo Tomo Dž. Vatsono patarimą: „Norėtumėte sėkmės formulės? Ji visai paprasta. Padvigubinkite nesėkmių skaičių.“

Pamenu ir mokyklos laikus. Dabar suprantu: dėl įgyto pareigingumo vaikystėje mano požiūris į mokytojus, jų patarimus ir pastabas gerokai skyrėsi nuo kitų bendraklasių. Mokytojų žodžiai man buvo svarbūs, kitaip tariant, šventi - neišsivaizdavau, kaip galima į juos nekreipti dėmesio. Savaime aišku, nebuvau nei angelas, nei tobulas mokinys, tik pastebėdavau: mane po kokio neatlikto ar ne visai atlikto darbo kažkas iš vidaus „graužė“, o daugeliui viskas ėjo tarsi pro šalį ir jau kitą dieną jie galėdavo vėl ko nors nedaryti neišgyvendami jokio kaltės jausmo. Mane tas kaltės jausmas auklėjo ir ugdė atsakomybę. Vienas rimčiausių mano tikslų jaunystėje buvo tapti kūno kultūros specialistu. Nors niekas patarimų nedavė, bet padirbėdavau ne tik atėjęs anksčiau prieš treniruotę ar pasilikęs ilgiau po jos, bet ir savarankiškai, įjungdavau draugus, o jei norinčių neatsirasdavo - treniruodavau pats vienas. Taip ugdžiausi kruopštumą ir atkaklumą.

Mano nuomone, niekada nėra vėlu ugdyti savybes, kurių prireikia siekiant tikslų, - čia tinka kitų žmonių gyvenimo pavyzdžiai ir įgytos žinios. Būtent šių dalykų man ir pritrūko, kad būčiau įgyvendinęs ir tą nepavykusį trečdalį savo

siekių. Pastebėjau: kitą tikslą lengviau pasiekti tada, kai tinkamai įvertini ir moki pasidžiaugti tuo, ką jau pavyko pasiekti. Pasitikėjimas savimi ir tikėjimas tuo, ką darai, - vienas iš esminių sėkmės pamato akmenų. Cituoju Trumaną Kapotę: „Aš tikiu: jei tiki, kad tau pasiseks, tai tau jau sekasi.“

Svarbu gyvenime apskritai turėti tikslų. Didelių, sunkiai pasiekiamų ar nedidelių, nesunkiai įgyvendinamų - tai jau kiekvieno asmeninis reikalas. Juk prastai skamba žodžių junginys „betikslis gyvenimas“. Netikslinga vaikytis madų ar pasiduoti draugų įtakai, paisyti visuotinės nuomonės, svarbiausia - savo poreikiai. Jei visi puola mokytis linijinių šokių, tai privalu paklausti savęs, ar man tikrai to reikia, ar man tai suteiks malonumo, ar nesugaišiu veltui brangaus laiko, kurį galėčiau panaudoti kitam, svarbesniam, prasmingesniam tikslui. Vieniems žmonėms priimtina daug įvairiausių tikslų, tiksluokų, o kiti visą gyvenimą siekia vos vieno ar dviejų esminių tikslų, tarkime, pastatyti namą, sukurti darnią šeimą ar dirbti tokį darbą, kuris sutaptų su pomėgiu. Kas skundžiasi laiko stoka, noriu priminti L. Berstaino išmintingus žodžius: „Kad pasiektum didžiųjų tikslų, reikalingi du dalykai: planas ir laiko stygius.“

Įdomu tai, kad mano pasiektų ir nepasiektų tikslų santykis nepasikeitė net ir netekus regėjimo - vadinasi, negalia nėra lemiamas faktorius. Visada malonu išgirsti apie vieną ar kitą lietuvių ar užsienietį neregį, kuris pasiekia iš pirmo žvilgsnio neįmanomų rezultatų. Jei mes patys, neregiai, kartais stebimės, tai įsivaizduoju, kaip visa tai nerealiai skamba visuomenės daliai, kuri nėra susidūrusi su atkakliais bei ryžtingais neregiais ir vertina mus kaip bejėges, nuo kitų priklausomas, pasigailėjimo vertas būtybes. Aš jau senokai priėjau išvadą, kad kiekvieno neregio ar labai silpnai matančio žmogaus vienas iš pirmųjų tikslų privalo būti siekis tapti kuo savarankiškesniam - tiek namie, tiek gatvėje, keliaujant ar tvarkant asmeninius reikalus įvairiose įstai-gose. Tai padaryti kiekvienam norinčiam padės LASS filialų ar aklyjų užimtumo, reabilitacijos centrų, kitų institucijų darbuotojai. Padrąsinti šioje vietoje gali Viljamo Elerio Čeningo mintis: „Tikslo atkakliai siekiantis žmogus susiranda priemonių, o jei negali jų rasti, sukuria.“

Vienas didžiausių iššūkių ypač vyresnio amžiaus regėjimo neįgaliesiems - žengti koja ko-

jon su vis tobulėjančiomis ir vis sudėtingesnėmis technologijomis, kurios pradžioje gerokai baugina, tačiau tada, kai yra įvaldomos, tampa tikru pagalbininku ir atveria daug iki tol neregiumi užvertų langų į pasaulį, į informacijos lobynus bei bendravimo platybes. Įgijus pakankamai savarankiškumo galima vis drąsiau jaustis bet kurioje bendruomenėje ir apskritai visuomenėje bei kelti sau tikslus - tokius, kokius kelia sveikieji. Juk padėdamas sau, padedi ir kitiems. Ir - atvirkščiai.

O koks turėtų būti kelias į tikslą? Jei žmogus sako, kad nori būti laimingas, tai tik tušti žodžiai. Juk reikia išsiaiškinti, kada ir kokiomis aplinkybėmis toks pasijustum. Juk laimė - reliatyvi sąvoka. Pamenu, kai, netekęs regėjimo, labai norėjau tapti kam nors reikalingas, kam nors kuo nors naudingas. Įsivaizdavau - tada jausiuos laimingas. Netrukus mano mintys tapo tikrove - ėmiau visuomeniniais pagrindais vadovauti neįgaliųjų humoro grupei, pats kurti scenarijus jos spektakliams. Po poros metų, jau pasiekus kai kurių neblogų rezultatų, norėjosi, kad ta veikla būtų įvertinta finansiškai, kad turėčiau darbą. Ir tai pavyko. Laimės kartelė kilstelėjo aukšty-n. Bet kurį didesnę tikslą specialistai pataria suskirstyti atskirais etapais - savotiškais laipteliais, kuriais lipant pasiekiamas galutinis rezultatas. Juk net ilgiausia kelionė į tolimiausias šalis prasideda nuo pirmo žingsnio. Pažįstu, mano nuomone, per daug žmonių, kurie turi visokias norų, vizijų, svajonių, bet nesiryžta žengti nė menkausio žingsnio, kad visa tai įgyvendintų. Sėdėti ir laukti, kol likimo žvaigždė įmes laimės gabalą tiesiai į rankas, neverta. Geriausia pradėti nuo nedidelių, lengvai pasiekiamų tikslų. Greita ir nesunkiai pasiekta pergalė įkvėps ir suteiks papildomų jėgų vis sunkiau ir per ilgesnį laikotarpį pasiekiamiems tikslams bei svajonėms įgyvendinti. Jei mums, neregiam ar silpnai regintiems, reikia kitų pagalbos, nebijokime, nesidrovėkime jos paprašyti, o kartais ir pareikalauti. Tikslui pasiekti ne tik turime panaudoti visas galimas teisiškai leistinas priemones, bet privalome pasinaudoti ir visomis įmanomomis galimybėmis, kurias suteikia valstybė, jos įstai-gos, nevyriausybinės organizacijos, bendruomenės, šeimos nariai, kaimynai. Geros kloties siekiant savo tikslų. Laukiame sėkmės istorijų šiame žurnale.

PRIENAI, PURIENOS IR LASS FILIALAS

Apie Prienus girdime rašant ar kalbant ne taip jau dažnai ir žinome ne itin daug: rajono centras Nemuno kilpų regioniniame parke, na, dar krepšinio komanda, sklandytuvai ar kažkokie sportiniai lėktuvai... Daugiau lyg ir nieko ypatinga.

LASS Prienų rajono filialas vienija 80 narių. Nuo 2007 metų jam vadovauja kaunietė, daugeliui aklyjų gerai žinoma šachmatininkė Irena Karsokaitė. Tiesa, kasdieninis pirmininkės, beje, ir socialinės darbuotojos, darbas su šachmatais maža ką turi bendra, bet per daugelį dešimtmečių įgyta ištvėrmė, kovingumas, energija praverčia ir čia. Jau penkeri metai, kai filialas ir jo vadovė glaudžiasi nedideliame kabinete Prienų švietimo centre. Nors patalpos ankštokos, tačiau esant būtinybei galima pasinaudoti ir erdvesniu kabinetu, o pačios centro darbuotojos savanoriauja filialo veikloje, padeda spręsti iškilusias problemas. Apskritai, anot I. Karsokaitės, santykiai su daugeliu Prienuose veikiančių įstaigų nuoširdūs ir draugiški: nuolat bendraujama ir bendradarbiaujama su Prienų paslaugų centru, kultūros centru, globos namais, kuriuose gyvena keletas filialo narių. Filialas nuolat bendrauja su Maisto banku, du kartus iš jo gauna produktų ir dalija vargingiausiai gyvenantiems žmonėms. Kad pirmininkė neperdeida, galime įsitikinti ir skaitydami rajono spaudoje skelbiamus straipsnius apie filialo veiklą. Juose gražiai atsiliepiama tiek apie patį filialą, tiek apie jo vadovę. Priminsime, kad 2014 m. socialdemokratų partijos skyriaus pasiūlymu I. Karsokaitė nominuota Prienų „Metų moters“ titulu.

Daugiau nei keturi penktadaliai LASS Prienų filialo narių yra pensinio amžiaus, daugeliui nustatyti dideli specialieji poreikiai. Beveik penktadalis narių - darbingo amžiaus, tačiau turinčius darbą galima suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų: „Du stovi darbo biržoje, - vardija pirmininkė, - viena moteris dirba Jiezne, mokykloje, vienai merginai pasiūlytas sezoninis darbas bendrovėje, prižiūrinčioje kapus, kita mergina, baigusi mokslus Vilniuje, neseniai uždarbauti

išvyko į Angliją.“

Filiale yra ir jaunų žmonių, bet dažniausiai jie gyvena su tėvais, jų prižiūrimi ir globojami. Su nedidelėmis išimtimis tokie žmonės nėra linkę nei mokytis toliau, nei apskritai iš namų kur nors toliau išjudėti. Matyt, yra ir bus žmonių, - nusprendžiame su pirmininke, - kuriuos aktyvink neaktyvinęs, siūlyk jiems bet kokią naują veiklą nesiūlęs, vis tiek gyvens ramioje, saugioje aplinkoje su artimaisiais, jų saugomi ir globojami. Kad ir kaip vertinsi, tokių žmonių visada atsiras ir jiems visada reiks kito žmogaus pagalbos. Tas kitas dažniausiai bus tėvai, kiti artimieji, tačiau nebūtinai. Filialo vadovas, socialinis darbuotojas taip pat gali padėti, suteikti tam tikrą informaciją, kurią be jo vargu ar kas rajone galėtų suteikti. Negalima pamiršti ir to, kad daugelis, mūsų akimis žiūrint, neaktyvių žmonių be regėjimo dažnai turi dar ir kitų negalių.

Antra vertus, gerokai apsiriktume matydami vien ramiąją ar greičiau pasyviają filialo ir jo žmonių gyvenimo pusę. Filialo nariai dainuoja, skaito garsines ir brailio knygas, domisi informacinėmis technologijomis. „Esame turbūt vienas labiausiai skaitančių filialų Lietuvoje, - sako I. Karsokaitė, - turime penkis nuolatinius brailio rašto skaitytojus. Rodos, tai nėra daug, tačiau turint galvoje, kad išmokti brailio raštą nėra sunku, bet įgusti gerai juo skaityti - nelengva, tai nemažai. Iš viso brailio ir garsines knygas nuolat skaito apie 20 proc. filialo narių.“

Praėjusiais metais 2 filialo nariai dalyvavo palaikomosios rehabilitacijos programoje Palangoje „Baltijos“ sanatorijoje, o vienas - tai Aidas Revinskas - dvi savaites vykusiam mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projekte. Į savo rajoną gyventi neseniai sugrįžo informacinių technologijų entuziastas Tadas Matusevičius, kuriam gerai paklūsta ir kompiuteris, ir liečiamasis telefonas, ir brailio eilutė. Tadas ne tik nemato, bet ir negirdi, todėl šiuolaikinės elektroninės technologijos jam dažnai yra vienintelė galimybė bendrauti su pasauliu ir šia galimybe jis puikiai naudojasi! Vyresniame amžiuje apakęs Albinas Cibulskas savarankiškai

LASS Prienų rajono filialo pasididžiavimas - vokalinis ansamblis "Puriena"

mokosi anglų kalbos ir... apgailestauja, kad lietuviškai brailio raštu knygų, iš kurių galėtų mokytis, yra labai mažai. Prienuose gyvena visoje Lietuvoje žinoma tautodailininkė Lilija Keršienė. Šiais metais L. Keršienė minės garbingą 85-ąjį gimtadienį, tačiau net ir jis nepajėgia nuslopinti šios moters kūrybinės prigimties.

LASS Prienų filialo pasididžiavimas - vokalinis ansamblis „Puriena“. 2014 m. ansamblis minėjo keturiasdešimties metų veiklos sukaktį, tačiau nesuklysimė sakydami, kad visuomenei kolektyvas tapo matomas ir girdimas tada, kai 2008 m. jam pradėjo vadovauti dainininkė Ona Matusėvičiūtė. „Puriena“ yra žinoma ne tik rajone, - sako I. Karsokaitė, - ypač pastebimi tapome po 2015 metais vykusią „Chorų karų“. Ansamblyje dainuoja 12 žmonių, 5 repetuoti atvažiuoja iš kaimų."

„Puriena“ kasmet dalyvauja rajone organizuojamame Partizanų dainos konkurse, romansų vakaruose „Ilgesio dainos“, regionams skirtoje šventėje „Oi, būdavo būdavo“. Maždaug prieš penkerius metus užsimezgė „Purienos“ draugystė su Lenkijos lietuviais: iš pradžių tik su Suvalkų aklaisiais, o dabar jau ir su Suvalkų lietuvių bendruomene, taip pat - su Žagarių lietuvių bendruomene. Praėjusiais metais ansamblis dalyvavo Žagariuose vykusioje žirgų šventėje.

Šiais metais į svečius turėtų atvažiuoti bičiuliai iš Lenkijos.

Kaip ir visi LASS filialai, taip ir Prienų rajono filialas vykdo socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems teikimo bendruomenėje projektą. Apie projektą filialo vadovė negali pasakyti nieko bloga - reikalingas, bet ta būtinybė už kiekvieną menką nieką prašyti žmogaus pasirašyti atrodo labai jau keistai. I. Karsokaitė: „Nebūna dienos, kad nereikėtų vieno dviejų parašų. Suprasčiau, jeigu reikėtų pasirašyti kartą per mėnesį, bet ne kasdien.“

Techninių pagalbos priemonių aprūpinimo tvarka žmonės patenkinti: filialo vadovė parašo prašymą, žmogus pasirašo, tada nuveža į Kauną ir parveža priemonę, pamoko, kaip naudotis. LASS filialą žmonės, kuriems jo reikia, susiranda patys išgirdę, kad čia bendraujama, vyksta veikla, yra ansamblis.

Su pirmininke svarstome, kaip būtų galima dar labiau suaktyvinti filialo veiklą. „Projektuose, kurie vyksta toli nuo namų, žmonės kažin ar dalyvaus, - svarsto I. Karsokaitė, - kai kam jau tampa problema nuvykti į Kauną, iki kurio vos 40 kilometrų. Jeigu LASS vykdomi projektai ir kita veikla būtų labiau orientuojama į rajonus, tada galima tikėtis aktyvesnio ir pačių filialo narių dalyvavimo.“

KNYGŲ APSUPTYJE

Kad ir kaip būtų keista, bet šiais laikais paprastas žmogus be modernių technologijų negali nė žingsnio žengti. Kiekvieną dieną nuo jų tampame vis labiau ir labiau priklausomi. Lyg ir atrodytų, kad kai kur jos nėra būtinos, bet iš tikrųjų taip nėra. Vienas iš pavyzdžių - viešosios bibliotekos. Dar prieš dvidešimt metų, atėjęs į biblioteką, norėdamas gauti reikiamą knygą, privalėjai eiti į katalogų skyrių. Ten didelėse spintose būdavo gausu stalčių. Jie pažymėti raidėmis. Išsitraukęs jį, ieškodavai tau reikiamos knygos kortelės. Tuomet ranka užpildydavai specialų užsakymo lapelį, kuriame buvo būtina nurodyti knygos šifrą. Kitaip bibliotekininkė užsakytos knygos nerasdavo. Užsakymo tekdavo laukti nuo pusvalandžio iki valandos. Gavęs knygą keliaudavai į skaityklą ir ten skaitydavai. Prireikus ką nors išsirašyti, tekdavo rašyti ranka ant popieriaus lapo. Tada švietimo aparatai buvo tikra retenybė. O apie nešiojamus kompiuterius, skenerius, skaitmeninius fotoaparatus ar mobiliuosius telefonus su ypač jautriais fotoaparatais galėjai perskaityti nebent fantastinėje literatūroje.

Dabar ne tik modernios didžiųjų miestų, bet ir mažų miestelių, kaimo bibliotekos neįsivaizduojamos be kompiuterių, skaitmeninių katalogų. Bibliotekininkė reikiamą knygą suranda per kelias akimirkas. O jeigu norimos knygos bibliotekoje nėra, tuomet jos darbuotoja tiksliai gali pasakyti, kur jos ieškoti. Šiuolaikinė bibliotekos sąvoka gerokai prasiplėtusi. Ji ne tik knygų saugykla bei skaitytojų aptarnavimo vieta, bet ir kompiuterinio raštingumo, interneto, mokesčių mokėjimo vieta.

Apie šiuolaikinę biblioteką, skaitytojus, knygas ir dar daug ką kalbamės su Naujosios Akmenės patyrusia bibliotekininke silpnarege **Regina Rulinskiene**.

„M.Ž.“ Manoma, kad bibliotekininkės darbas nėra dinamiškas ir patrauklus. Ypač seniau, kai bibliotekininkė tik aptarnaudavo

skaitytojus. Kodėl jūs pasirinkote šią profesiją?

R.R. Nuo pat gimimo mano regėjimas yra silpnas, todėl mokiausi Kauno aklųjų vidurinėje mokykloje. Mokydamasi vyresnėse klasėse norėjau grįžti į miestą, kuriame gimiau ir kur gyveno mano tėvai. Sukau galvą, kokią profesiją pasirinkti, kad būčiau naudinga savo miestui. Silpnas regėjimas riboja pasirinkimo galimybes.

Pramokusi skaityti pamėgau knygas. Pradėjau nuo vaikiškų knygelių, o vėliau man augant keitėsi ir lektūra. Skaičiau ne tik laisvalaikui skirtą literatūrą, bet ir rimtus klasikos veikalus. Kartą man į galvą šovė netikėta mintis - o kodėl nepamėginus mokytis bibliotekininkystės? Skaityti mėgstu. Darbe taip pat galėsiu skaityti. Maniau, grįžusi po studijų namo, tikrai surasiu bibliotekininkės vietą. Taigi po mokyklos baigimo atsidūriau Telšiuose. Ten baigiau bibliotekininkystę. Grįžau į Naująją Akmenę ir įsidarbinau bibliotekininke. Čia dirbu jau kelis dešimtmečius. Nesigailiu pasirinkusi šią profesiją. Esu knygų žmogus. Todėl bibliotekininkės darbas man ne tik pareiga, bet ir malonumas, galimybė nuolat skaityti. Dažnas atėjęs klausia patarimo, kokią knygą rinktis. Jeigu pati neskaitysi, tai skaitytojui tikrai negalėsi patarti.

„M.Ž.“ Pradėjote dirbti senoje bibliotekoje, klasikinėje, kur ritmas neskubrus, katalogai korteliniai, o bibliotekininkė - tikras autoritetas. Kaip per tuos darbo metus pasikeitė jūsų darbovietė?

R.R. Iš tiesų skirtumas yra milžiniškas. Kai tik pradėjau dirbti, bibliotekininkės darbas buvo toks intensyvus kaip dabar. Atėjęs į biblioteką skaitytojas niekur neskubėjo. Jis galėdavo knygų korteliniuose kataloguose pats panaršyti ir paieškoti norimos knygos. Neradęs, ko norėdavo, pagalbos kreipdavosi į bibliotekininkę. Aš patardavau, papasakodavau apie naujas knygas ir atnešdavau išrinktą skaitytojo tomą. Seniau knygų srautai buvo ne tokie intensyvūs kaip dabar. Biblioteka, gavusi naujų knygų, siuntą tu-

rédavo užregistruoti. Tekdavo viską rašyti ranka. Katalogines korteles rašydavome ranka arba rašomąja mašinėle. Tiesa, anksčiau skaitytojų buvo daugiau, nes biblioteka būdavo vienas iš pagrindinių ir svarbiausių informacijos šaltinių.

Dabar bibliotekininkės darbas labai pasikeitė. Be kompiuterio nežengsi nė žingsnio. Visa informacija yra kompiuteryje. Jame įdiegtos pagrindinės bibliotekininkystės programos. Popierinės katalogavimo sistemos neliko. Aišku, kompiuteris palengvino darbą, bet, kita vertus, spartesnis gyvenimo ritmas. Skaitytojus vien tik aptarnauti nepakanka. Bibliotekininkės darbų sąrašas kur kas ilgesnis.

„M.Ž.“ Aptarkime tą bibliotekininkei priskiriamą darbų sąrašą. Ar silpnas regėjimas - ne kliuvinys žengti koja kojon su techniniu progresu?

R.R. Mano darbovietė yra miesto nuošalyje. Jau daug metų statoma nauja biblioteka. Deja, metai po metų įkurtuvės vis atidedamos ir atidedamos. Dabar žadama, kad į naujas patalpas pereisime kitais metais. Dabartinės bibliotekos patalpos per ankštos. Visi dirbame susispaudę. Esu atsakinga už skaitytojų aptarnavimą arba, kitais žodžiais tariant, dirbu skaitytojų aptarnavimo abonementiniame skyriuje. Skaitytoją aptarnauti yra nepalyginamai lengviau negu anksčiau. Seniau informacija būdavo tik rašytinė. Ieškant norimos knygos, reikėdavo rasti kortelių kataloguose. Dabar tereikia žvilgtelti į kompiuterį. Ten surandi ne tik reikiamą informaciją apie knygą, bet ir daug papildomos. Suradusi knygos duomenis keliauji į fondus. Ten be didesnio vargo randi tai, ko reikia. Dirbant daug metų vienoje vietoje knygų saugykla žinai atmintinai. Žinoma, kartais knyga padeda ne į jai skirtą vietą. Tada paieška užtrunka arba tampa šiek tiek sudėtingesnė. Laimei, tai nutinka labai retai.

Kitas darbelis - knygų dėjimas į fondus. Tai kruopštumo reikalaujantis procesas. Jeigu knygą padėsi ne į jai skirtą vietą, tai kitą kartą nei pati, nei kita bibliotekininkė jos nesuras. Naujas knygas reikia aprašyti ir paruošti jų elektroninį aprašą. Sąlyginai nauja bibliotekininkei priskiriama užduotis - informacijos rinkimas. Tai taip pat mūsų kasdienybė. Informacijos ieškome įvairiausios, kartais net nesusijusios su knygomis. Renkant naują informaciją reikia daug skai-

tyti. Nors mano akys ne per stipriausios, bet, gelbstint dabartinėms technologijoms, puikiai susitvarkau.

„M.Ž.“ Smalsu, kokias paslaugas, be skaitytojų aptarnavimo, teikia jūsų biblioteka?

R.R. Dabar biblioteka - ne tik kultūros židinytis. Pirmiausia čia vyksta daug kultūrinių renginių: susitikimai su rašytojais, keliautojais, kitais žymiais žmonėmis. Negaliu nepaminėti Poezijos pavasario skaitymų. Taip pat bibliotekos erdvė yra išnaudojama įvairiausioms parodoms eksponuoti. Norintys gali ateiti ir naudotis internetu. Nemokantys gali mokytis naudotis kompiuteriu. Dažniausiai su juo dirbti mokosi vyresnio amžiaus skaitytojai.

„M.Ž.“ Ar šiais informacijos laikais daug skaitytojų aptarnaujate? Kas ateina rinktis knygų?

R.R. Smagu, kad dar vis sulaukiame skaitytojų. Jokia paslaptis - knygų mylėtojų skaičius mažėja. Senoji karta, kuri yra pratusi prie spausdinto žodžio, po truputį išsina. Jaunimas turi kitokių informacijos šaltinių. Jų pasaulis - mobilusis telefonas ir juo gaunama informacija. Norintys skaityti gali rinktis ne tik spausdintą, bet ir elektroninę knygą. Ne vienas jaunuolis taip ir daro. Tiesa, norėjome aptarnauti ir žmones su regos negalia. Deja, garsinė knyga reginčiųjų bibliotekoje nebuvo paklausi, todėl jos atsiskėmė. Mūsų skaitytojai yra tradicinės knygos mylėtojai. Per dieną vidutiniškai sulaukiame apie dvidešimt skaitytojų.

„M.Ž.“ Ką patartumėte norintiems rinktis bibliotekininkės profesiją? Koks turėtų būti naujos kartos šios profesijos atstovas?

R.R. Sunkiausia yra patarti. Laikas nestovi vietoje. Dabar bibliotekininkams yra keliami vieni reikalavimai, o po metų ar kelerių - gal bus visai kiti. Manychiau, prieš renkant šią profesiją derėtų sau užduoti kelis klausimus. Svarbu į juos sąžiningai atsakyti. Pirmiausia - ar mėgsti knygą? Ar jos neslegia ir nenusibosta? Kokios tavo bendravimo galimybės? Ar esi veiklus ir nebijai iniciatyvos? Šis bruožas dabartiniam bibliotekininkui ypač svarbus. Teigiamai atsakius į šiuos klausimus bibliotekininko profesija bus ne našta, o malonumas.

„M.Ž.“ Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Henrikas STUKAS

PASIEKIMAI

Nepaisau blogo oro,
Nei permainų, nei slėgio
Ir Angliją, net Skuodą
Visai lengvai pasiekiu.

O kartais panorėjęs -
Gal ką pavydas ima? -
Pasiekiu, jei pavėjui,
Netgi kaimynės kiemą.

Laimiu bet kokią kovą
Be mūšių ir be randų -
Po vakarėlio lova
Mane pati suranda.

Nei ko bijau, nei nieko,
Ir išdidumas plėšo -
Ir pergalę pasiekiu,
Kai nėra nė vieno priešo.

Pasižiūriu į dangų -
Juk aš ne koks ten sliėkas.
Man žemės neužtenka,
Mėnulį gal pasiekus?

Pasiėmiau liniuotę
Ir daug nelaukęs greitai
Ėmiau matuoti nuotolį,
Kurį man reiks nueiti.

Tačiau toji liniuotė
Tebuvo pusės metro
Ir nebaigiau matuoti -
Pritrūko centimetrų.

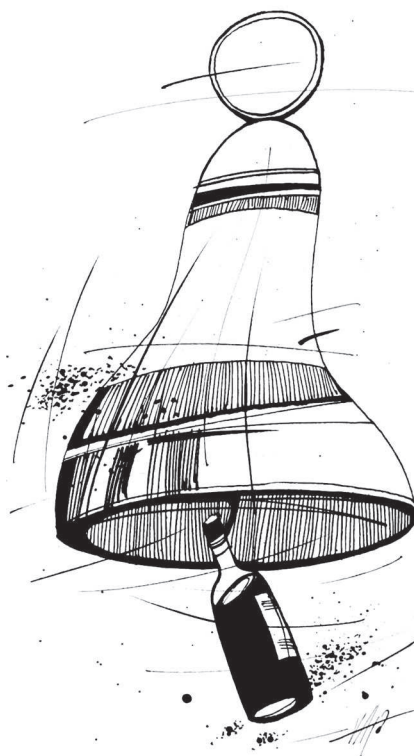
Atsidusau nuliūdęs,
Nes, nors ir keista, vis tik
Toli iki mėnulio -
Kaip ir iki ministro.

TAU

Tau viską viską dovanuju,
Ką tik turiu brangaus šioj žemėj -
Ir aidų skambesį galvoj,
Ir vėjo švilpesį kišenėj.

VIENAS

Laikas nueit nuo arenos...
Bet juk vis tiek apmaudu -
Dirbi, vargsti, rodos, vienas,
O prisidirbi už du.

Valentino AJAUSKO piešinys

DYGLYS

Išsimėtys žvaigždutės po dangų,
Gal kas ims ir jomis patikės.
Patekės tuoj mėnulis už lango
Arba - tyčia taip - nepatekės.

Tyloje apgaulingoj iš lėto
Kažin kas kažin kur kažką kals.
Ir jau niekas visai - nors galėtų -
Į duris nei kitur nepabels.

Tik įlįs vėl dyglys toks į širdį -
Jį ištraukti po to niekaip neis.
Termometro stulpelis ims kilti
Ir grėsmingai pakvips pelenais.

Bet širdis juk ir taip jau dygliuota -
Padanga tarsi žiemai nauja.
Dyglio šito nė traukti neverta -
Bus saugiau slidžiame kelyje.

IRONIJA

Aš griovys. Būt prie kelio man liepė.
Gal todėl patyliukais viliuosi,
Kad priglausiu tave. Kad apglėbsiu,
Kai smagiai į mane įvažiuosi.

Aš esu tiktai vienišas medis,
Mane audros ir darganos drengia.
Užtat laukiu, lapus nusimetęs,
Pakol tu į mane atsitrenksi.

Saulė jau kažkada nusileido,
Tirštas rūkas virš kelio plevena.
O aš šunkelis. Gal ir per klaidą,
Į mane tu įsuksi vis viena.

Dar palauksiu. Nes juk kas ten žino,
Gal visai tu čia pat jau. Gal tuoj, tuoj?
Bet ironiškai baigias benzinas
Ir pusiaukelėj tyliai sustoji.

Man beliko keiksnoti likimą,
Kam motorą jis tau užgesino.
Ak, kodėl aš - ne degalinė,
Kurioje įsipiltum benzino?

EILĖS

Aš kūrėjas -
Eilės kalas.
Eilės liejas -
Telkšo balos.

GAL

Jeigu už lango žiema,
Pusnys augo patvoriais -
Net vangus MMA -
Gal paaugs? Pastorės?

KAŽKUR

Jau nebėra šnekų,
Nėr pareigų nė teisių,
Tik aš einu kažkur -
Gal net kur nors nueisiu.

POLITIKAI

Dar nėkart neprisidarėm,
Nes ne sau - rinkėjams ariam.
Ažuolėlio šakos linko -
Kas mus tokius ir išrinko?

GYVENAM

Italai gyvena Italijoje,
O rusai gyvena Maskvoje.
Ispanai - kažkur gal Ispanijoje,
Lietuviai - vis dar Lietuvoje.

LAUKIMAS

Tavęs aš laukiau tiek naktų,
Kad jau, maniau, pasiusiu.
Tiktai nesupratau, kad tu -
Ne miesto autobusas.

LEIDINYS TĖVAMS IR MOKYTOJAMS

Andrius VAINORAS

Kamala su mama Suma ir tėčiu Anilu gyvena nedideliame Pietų Indijos kaimelyje. Kai mergaitė dar buvo visai maža, tėvai pastebėjo, kad ji niekada netiesia rankų, kai jai duodami žaislai. Supratę, kad kažkas negerai, jie nuvežė dukterį pas gydytoją į gretimą miestelį. Gydytojas pasakė, kad Kamala beveik nemato. Ji negalėjo įžiūrėti judesius ir skirti šviesą nuo tamsos. „Jos rega niekada nepagerės“, - nuliūdino gydytojas. Labai susikrimtę Suma su Anilu grįžo namo. „Kodėl taip yra? - mąstė Suma. - Juk ji toks mielas vaikas.“

Po vizito pas gydytoją Suma dar ilgai liūdėjo. Abu su Anilu Kamala rūpinosi, kiek tik galėjo. Kadangi Anilas neuždirbdavo tiek, kad galėtų išmaitinti šeimą, Suma su dviem vyresnėmis dukterimis siūdavo drabužius ir nešdavo juos parduoti į turgų. Visi šeimos nariai dirbo, o laiko pažaisti su Kamala jiems nelikdavo, todėl mergaitė beveik visą dieną tyliai pratūnodavo kampe. Pastebėjusi, kad Kamala mažai juda ir jos beveik negirdėti, Suma kartais sunerimda-

vo, tačiau kartu būdavo patenkinta, jog mergaitė patinka būti šalia jų. Kai suėjo treji, Kamala temokėjo pasakyti vos kelis žodžius. Atrodė, kad mergaitė beveik visą laiką yra pasinėrusi į savo vidinį pasaulį. Kartais ji labai keistai elgdavosi: pavyzdžiui, pirštais spaudydavo akis arba mosikuodavo rankomis. Ji nemokėjo pati nei valgyti, nei apsirengti. Suma, visa tai atlikdama už ją, užtrukdavo trumpiau. Priešingai nei kiti jos amžiaus vaikai, Kamala nežaidė. Be to, ji neišmoko pasirūpinti savimi, o jos rankos ir kojos nestiprėjo. Tuo metu, kai kiti jos amžiaus vaikai mokėsi stovėti ir vaikščioti, Kamalos kojos buvo per silpnos - jos negalėjo išlaikyti kūno svorio. Kai mergaitė kiek paaugo, tėvai ją ėmė vežioti į mokyklą. Bet ten jai buvo baisu: visą laiką, kol nepradėjo lankyti mokyklos, ji praleisdavo namie. Kamala klasėje tik sėdėdavo ir verkėdavo. Jei mokytoja ko nors paklausdavo, ji neatsakėdavo.

Rani yra maža akla mergaitė, gimusi kitame Indijos kaime. Kai jos tėvai Jeevanas ir Aruna

Naujasis leidinys pristatomas Šiaulių Petro Avižonio regos centre

sužinojo, kad jiems gimė aklas kūdikis, Rani močiutė Baka pasakė: „Turime stengtis, kiek galėdami, kad šis vaikas visko išmoktų. Pažiūrėkite į mane. Aš apakau prieš penkerius metus, bet vis tiek sugebu padaryti daugumą darbų, kuriuos darydavau anksčiau. Juk ir dabar iš šulinio parnešu vandens, pamelžiu ožkas.“ „Bet tuos darbus dirbti tu išmokai dar prieš apakdama, - suabejojo Jeevanas. - Kaip to gali išmokti vaikas, kuris aklas nuo pat gimimo?“ „Tai mes turime padėti jai išmokti, - atsakė Baka. - Kaip aš visko išmokau girdėdama ir liesdama, taip to turi išmokti ir Rani. Galiu išmokyti Rani viską daryti pačią, nes žinau, ką reiškia gyventi nematant.“

Jeevanas, Aruna ir Baka neturėjo tiek daug laiko, kad galėtų su Rani užsiimti specialia veikla. Iki pat vėlyvo vakaro jie užsibūdavo nedidelėje šeimai priklausančioje parduotuvėje. Tačiau suaugusieji visus savo darbus darydavo kartu su mergaite, pavyzdžiui, visi drauge eidavo į turgų. Vaikas išmokdavo naujų dalykų. Paprasti kasdieniniai darbai akiai mergaitei buvo labai naudingi. Kai Rani pradėjo lankyti mokyklą, klases draugai kasdien ateidavo jos pasiimti iš namų. Matydami keliu einantį vaikų būrelį, kaimo gyventojai sunkiai atskirdavo, kuris vaikas yra aklas.

* * *

Tai tik kelios istorijos iš praėjusių metų pabaigoje Lietuvos aklyjū bibliotekos iš anglų kalbos išverstos ir lietuviškai išleistos knygos „Pagalba akliems vaikams“. Angliškai knygą išleido JAV veikiantis fondas „The Hesperian Foundation“, teksto autorės: Sandy Niemann ir Namita Jacob, iliustravo Heidi Broner, į lietuvių kalbą išvertė Audronė Gendvilienė. Leidinyje aptariama šeimos ir visuomenės pagalba regėjimo negalią turintiems vaikams. Knyga skirta įvairiose šalyse ir įvairiose kultūrose gyvenantiems tėvams, mokytojams, globėjams, auginantiems ar mokantiems regėjimo negalios vaikus. Vienas išskirtinių knygos bruožų - joje dažniausiai remiamasi ne Vakarų civilizacijos laukui priklausančių šalių - Bangladešas, Filipinai, Indija, Nepalas, Tailandas - pavyzdžiais bei patirtimi. Iš dalies tai gali sudaryti įspūdį, kad vakariečiams ši patirtis nėra labai aktuali, nes daugelį besivystančioms šalims būdingų problemų esame jau išsprendę, tačiau šitaip manyti kažin ar būtų labai išmintinga. Lietuva - ne Indija ar Pietų Afrikos Respublika: čia jau seniai nepamankama dėl užkrečiamų ligų, maisto trūkumo ar visiško nesupratimo, kas yra higiena ir kodėl

jos reikia laikytis. Kita vertus, vos ne kiekvienas mūsų tiflopedagogas galėtų papasakoti savaįją „Kamalos“ ar „Rani“ versiją. Knygoje aptariamas bendruomenės vaidmuo sprendžiant akly vaikų šeimoms, o vėliau - ir jiems patiems kylančias problemas. Skirtingose kultūrose tasai vaidmuo labai nevienodas, priklauso nuo tradicijų, gyvenimo būdo, ekonominės sanklodos, bet visur akly vaikus auginančioms šeimoms reikia vienokio ar kitokio bendruomenės supratimo, palaikymo ir pagalbos. Leidinyje esama ir gana netikėtų įžvalgų. Antai autorės pastebi, kad daugelyje leidinių, kuriuose rašoma apie akly vaikus, kalbama taip, tarsi akli būtų tik berniukai, nes visiems vaikams taikomas įvardis „jis“. Taip yra todėl, kad daugelio visuomenių supratimu vyrai vis dar yra vertingesni nei moterys, berniukai - svarbiau nei mergaitės. Kalbant apie vaikus, labai dažnai mergaitės ne tik neminimos, joms skiriama mažiau dėmesio, jomis mažiau rūpinamasi. Besivystančiose šalyse jos gali gauti mažiau maisto, mažiau dėmesio skiriama jų sveikatos priežiūrai. Suprantama, joks save gerbiantis vakarietis neims tvirtinti, kad vyrai yra pranašesni už moteris vien todėl, kad jie yra vyrai, tačiau apie negalią turinčias mergaites ar moteris vis dar kalbame ir rašome mažiau negu apie vyrus ar tiesiog - „nejgaliuosius“. Knygoje aptariama dar viena - panašioje literatūroje itin retai aptariama - akly vaikų seksualinio išnaudojimo tema. Aprašomi požymiai, leidžiantys suprasti, kad vaikas patyrė tokį išnaudojimą.

Iš dalies galima sutikti su Lietuvos aklyjū ir silpnaregių ugdymo centro tiflopedagogais, knygos recenzijoje pastebinčiais, kad mūsų šalies situacija yra kitokia nei ekonomiškai silpnų šalių. Pagrindinės aklumo priežastys Lietuvoje - paveldimos akių ligos, akių traumos, veiksniai, susiję su neišnešiotų kūdikių priešlaikiniu gimimu. Knygoje įvardijamos aklumo priežastys - nevisavertė mityba, tankiai apgyvendintos teritorijos, skurdas, užkratus nešiojantys vabzdžiai, higienos stoka - ir ekonomiškai silpnose šalyse taikomi prevencijos būdai. Antra vertus, turime pripažinti - daugelio mokslinių konferencijų ir vėliau jų pagrindu išleistų leidinių principas panašus: lektorius skaito pranešimą ar rašo straipsnį remdamasis savo ar savo įstaigos, regiono, šalies patirtimi, o kiek ją taikome sau - mūsų kūrybingumo ir profesinės patirties reikalas.

Knyga „Pagalba akliems vaikams“ išleista reginčiųjų raštu, elektroniniu pavidalu ją galima parsisiųsti iš Lietuvos aklyjū bibliotekos tinklapio www.labiblioteka.lt.

“NAUJAJAM ŠVYTURIUI - 100”

Už poros metų „Mūsų žodžiui“ bus 60, o jo pirmakui - žurnalui „Mūsų akieji“ - 90 metų. Pasirodė du šio žurnalo numeriai. 1959 metais išleistas pirmasis mėnesinio žurnalo „Mūsų žodis“ numeris. Žurnalas be didelių sutrikimų leidžiamas iki šių dienų. Tokios yra labai apibendrintos lietuviškos neregijų spaudos istorijos datos. Svarbu pažymėti, kad, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, vos dešimtmečiui praėjus, šalyje pasirodė pirmasis leidinys apie neregijų gyvenimą, o ilgą savarankišką istoriją pragyvenusioje šalyje - Didžiojoje Britanijoje - neregijų spauda yra vyresnė vos dešimtmetais. Jai atstovauja britų neregijų žurnalas „The new Beacon“ („Naujasis švyturys“). Sveikiname kolegą su šimtmečiu. Svajojame ir patys tokio jubiliejaus sulaukti. Siūlome susipažinti su dabartinės redaktorės Hanos Adams (Hannah Adams) mintimis žurnalo jubiliejaus proga. Įdomiausias mintis atrinko ir išvertė į lietuvių kalbą Audronė Gendvilienė.

Britanijos Karališkojo nacionalinio aklųjų instituto (RNIB) žurnalas „The Beacon“, dabartinio „New beacon“ pirmtakas, spausdinamas popieriniu pavidalu padidintu šriftu iki šių dienų. Neseniai jis pradėtas leisti elektroniniu pavidalu „NB Online“. 2017 m. sausio mėnesį „The new Beacon“ paminėjo šimtmetį. Įdomu, su kokiomis problemomis Anglijoje akieji susidurdavo 1917 m. ir kas jiems rūpi po šimto metų.

RNIB archyvo, kuris veikia Karališkojo nacionalinio aklųjų instituto būstinėje Londone, lentynose kruopščiai saugomi „The Beacon“ egzemplioriai - nuo pirmojo iki paskutinio numerio. Metiniai komplektai dailiai įrišti į odinius viršelius. Kantrus skaitytojas, juos vartydamas, gali rasti informacijos apie akių ligų gydymo metodus, taikytus prieš šimtą metų, statistikos apie aklusius ir jų gyvenimo sąlygas.

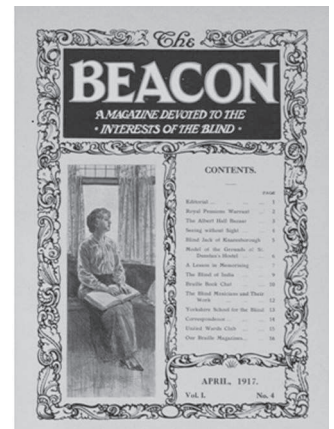
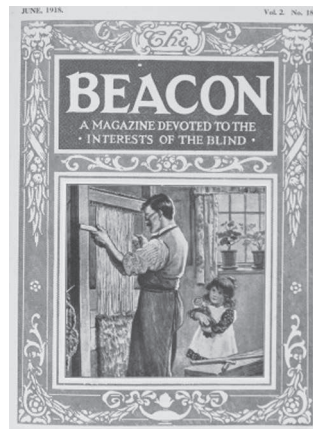
Pirmasis „The Beacon“ numeris pasirodė 1917 m., kai pasaulyje buvo neramu: vyko Pirmasis pasaulinis karas - Britanija ir Prancūzija kovojo su Vokietija, Rusijoje prasidėjo revoliucija, o Jungtinių Amerikos Valstijų gyventojai Niujorko gatvėse rengė protestus prieš linčo teismus juodaodžiams. Kare ir neramiu ne karo

laiku žūdavo žmonės. Dalis likusių gyvų kovų dalyvių susižeidę netekdavo regėjimo. Pirmaisiais žurnalo leidybos metais daug straipsnių buvo skirta kariams, mūšiuose netekusiems regėjimo, motyvuoti.

1917 m. pirmajame sausio numeryje redaktorai rašė: „Mes manome, kad pasirodžius pirmajam žurnalo „The Beacon“ numeriui, prasidėjo naujas etapas aklųjų organizacijos The National Institute (dabar jis vadinamas RNIB) istorijoje. Rengiant žurnalą spaudai, baisūs debesy, uždenę pasaulio veidą nuo pat baisiojo karo pradžios 1914 metais, nerodė ženklų, kad išsisklaidys, todėl mums reikia būti drąsiems ir gyventi toliau, bet ne už kalnų diena, kai išauš taikos aušra ir prasidės naujas gyvenimas naujomis sąlygomis.“

Toks optimizmas ir raginimas susitelkti siekiant bendro gėrio buvo tarytum žurnalo stuburas - tokia nuostata išliko nepakitusi visus 100 metų. Antrajame žurnalo numeryje redaktorius savo pastabose rašė, kad norėtų, jog žurnalas „The Beacon“ turėtų „realią galią reginčiųjų pasaulyje“, kad neleistų „regintiems užmiršti paprastos pareigos palengvinti gyvenimą tų, kurie buvo pasmerkti gyventi amžinoje tamsoje“.

„The Beacon“ žurnale nagrinėti to meto akiesiems rūpimi klausimai. Mėnesiniame leidinyje buvo galima perskaityti rimtų straipsnių apie viso pasaulio aklųjų socialinę padėtį, sužinoti apie apakimo priežastis ir aklumo prevencijos atvejus. Taip pat buvo galima paskaityti aklųjų autorių prozos kūrinių, eilėraščių, laiškų. Nemažai

straipsnių ir tada buvo skirta, ir šiomis dienomis skiriama specialistams - žmonėms, kurie rūpinasi aklais suaugusiais ir vaikais. Todėl žurnalo skaitytojų gana daug.

1917 m. „The Beacon“ išspausdino ataskaitą apie Nacionalinio aklųjų instituto nuveiktą darbą siekiant, kad profesinės sąjungos finansškai remtų darbe regėjimo netekusius darbininkus. Ataskaitoje teigta: „Turbūt mažai kas žino, jog per metus apanka daugiau kaip 200 žmonių, dirbančių pramonės įmonėse.“

Nacionalinio instituto rūpinimusi kelios profesinės sąjungos, tarp jų - kalnakasių, tekstilės darbuotojų ir geležinkelininkų - sutiko mokėti mokesť, lygų 2 šilingams ir 6 pensams per metus vienam darbuotojui - finansinę paramą, skiriamą įvykus nelaimingam atsitikimui. Tai pavadinama „žingsniu teisinga kryptimi“.

Dažnai pasitaikanti tema ne tik karo laikotarpiu, bet ir per visą žurnalo gyvavimo istoriją buvo aklųjų profesinis mokymas ir jų išsilavinimas. Kad aklieji nebūtų „palikti tamsoje“, buvo pabrėžiama, jog būtina užtikrinti apakusiųjų visišką integraciją į visuomenę, siekta, kad aklieji suprastų - ir jų indėlis siekiant visuomenės gerovės yra vertingas.

Per 100 metų išspausdinta daugybė straipsnių, skirtų aklųjų ir silpnaregių įsidarbinimo galimybėms pristatyti. Rašyta, kur galima išmokti tam tikrų profesijų, dėti darbo skelbimai, skelbta statistika, kiek aklųjų ir kokias specialybes yra įvaldę. Pavyzdžiui, 1967 m. Didžiojoje Britanijoje iš 100 fizioterapeutų keturi buvo neregijai.

Po Pirmojo pasaulinio karo buvo įsteigti Šv. Danstano sveikstančių kareivių globos namai. Ten „drąsiems akliesiems“ teiktos paslaugos, kurias šiandien vadintume reabilitacija. Globos namuose buvo mokoma dailidės, batsiuvio amato, daržininkystės. „Vyrams, turintiems ypatingų protinių sugebėjimų“, buvo galima mokytis masažo, po kursų jiems buvo garantuojamas darbas karo ligoninėse. Pirmajame „The Beacon“ numeryje buvo išspausdinta žinutė apie lėšų telkimo akciją Šv. Danstano kareivių globos namams. Londone penkių žvaigždučių „Savijos“ viešbutyje buvo surengta kalėdinė mugė. Susirinko daugybė žmonių, kurie dosniai atvėrė pinigines.

„The Beacon“ žurnalas rašė ne vien apie karė apakusius karius, bet ir apie vaikus. Viena me 1939 m. numeryje išspausdintas izraelitų Hohe Warte aklųjų instituto direktoriaus pava-

duotojo dr. Leo Fuchso vedamasis. Autorius rašė: „Aklus vaikus reikia mokyti, kad jie užimtų deramą vietą normalia me pasaulyje, kad suaugę atlaikytų gyvenimo išbandymus ir įrodytų, kad turi įvairių talentų. Mokykla jiems turi įskiepyti pasitikėjimą savimi, žinojimą, kad jų veikla vertinga ne tik pati savaime, bet gali prilygti to paties amžiaus reginčių vaikų veiklai.“

Žurnalas ne visada spausdindavo tokius sudėtingus straipsnius. Dažnai ir tonas, ir turinys būdavo gana žaismingi. 1927 m. balandžio numeryje „The Beacon“ perspausdino straipsnį iš amerikiečių analogo „Outlook for the Blind“, kuriame buvo aprašyta dar negirdėta neregės moters profesija. Emma Mast, kuri regėjimo neteko, kai buvo keturiolikos metų, dirbo San Franciske kavos ragautoja. Bendrovės savininkas manė, kad jos skonio pojūtis buvo daug jautresnis už reginčiųjų. Straipsnyje minėta, kad kavos ragautoja ji dirba jau dvidešimt metų ir kad pasaulyje ji vienintelė šios profesijos atstovė. Per darbo dieną ji paragaudavo daugybės rūšių kavos, išvirtos iš Pietų Afrikoje, Centrinėje Amerikoje, Meksikoje, Havajuose, Javoje ir Arabų šalyse užaugintų kavos pupelių.

2001 m. žurnalo pavadinimas pakeistas - jis tapo „New Beacon“ („Naujasis švyturys“). Tais metais išleistas 1000-sis jo numeris. Tuometinė redaktorė Ann Lee parašė probleminį straipsnį apie tai, kad aklieji, negalėdami perskaityti vaisių etikečių ir informacinių lapelių, apsinuodija medikamentais arba rizikuoja jais apsinuodyti. Ji rašė: „Net aklųjų ligoninės neaprūpina pacientų jiems prieinama informacija. Atlikus apklausą, nustatyta, kad 86 procentai akių ligoninių pacientų gauna laiškus, nurodančius atvykimo pas gydytoją laiką, išspausdintus standartinio dydžio reginčiųjų šriftu. Jų aklieji negali perskaityti. Tik 17 procentų pacientų gavo informaciją apie gydymą tinkamu formatu.“ Praėjo dar 15 metų, ir 2016 m. Jungtinėje Karalystėje, nors ir ne visuose jos regionuose, įsigaliojo Informacijos prieinamumo įstatymas, įpareigojantis sveikatos paslaugų teikėjus pateikti informaciją paciento pageidaujamu formatu.

Pastaraisiais metais žurnalas pakeitė kryptį, tematika susiaurėjo. Dabar jame daugiausia dėmesio skiriama akių sveikatai, apakimo priežastims ir gydymo būdams, nes RNIB pradėjo leisti kitus leidinius, skirtus konkrečioms skaitytojų grupėms.

ATSĖLINUSIOS TAMSOS ŠVIESA

Irena BARADINSKIENĖ

Šis esė apie matymą ir nematymą, fizinį ir dvasinį, atsirado dėl sąmonėje kartais neįprastai susikryžiuojančių jungčių, kurios vėliau įgijo ir prasmę. Reginčiojo ir nematančio arba silpnai matančio susidūrimas, realus ir vaizduojamas kūrinys, dažniausiai nevienareikšmis.

Yra puikus lenkų poetės Vladislavos Šimborskos eilėraštis „Katinas tuščiame bute“. Ne kartą esu jį skaičiusi. Visada žavėjauosi jo daugiaprasmiškumu, nors tekstas - itin konkretus. Kuo čia dėtas V. Šimborskos eilėraštis? Paaiškinsiu asociacijų seka. Su ilgamečiu „Mūsų žodžio“ redaktoriumi Adolfu Venckevičiumi, dirbdami viename kabinete, esame kalbėjęsi ne viena tema. Keista ar ne, bet dažniausiai mūsų pokalbiai „atiplėšdavo“ nuo kasdienybės ir kildavo į egzistencinę erdvę. Atmintyje iš pašnekusių su Venckevičiumi likusi mano pačios jam aiškinta vienatvės samprata. Vienatvė - akligatvis, tuščias begarsis butas. Tai būdavo ir savotiškas aklo žmogaus provokavimas: o kaip toje vienatvėje gyvena jis - juk jam daug syk sunkiau. Šimborskos eilėraštyje vaizduojamas po šeimnininko mirties bute likęs vienas katinas. Eilėraštis parašytas mirus poetės širdies draugui K. Filipovičiui - autorė ateidavo į tuščią butą pamaitinti vienišos katės. Visas eilėraštis - skausmingos netekties liudijimas: „Numirti - šitaip nesielgiama su katinu.“ Tekste tai, ką išgyvena katinas, tampa žmogaus jausmų atitikmenimis: „ant laiptų girdėti žingsniai, bet ne tie“, „kažkas čia neprasideda įprastu laiku“. Ir itin graudžios eilutės: „Tegul jį tik sugrįžta,/ Tegū pasirodo,/ Iškart sužinos,/Kad negalima šitaip su katinu.“ Taigi vienatvė - tuščias butas, kuriame esi paliekamas, kai vienaip ar kitaip pradingsta tie, kurie buvo tavo atramos. Ko gero, vienatvė arti ir tada, kai nematai: tampi tuščiame bute šeimnininko - savo prarasto regėjimo? - niekada nesulauksiančiu katinu. Matyt, man, šnekantis su redaktoriumi, buvo įdomu sužinoti, kada ir kaip pradedamas įveikti nematymas. Ir kad aš gana greitai supratau, kad fizinis nematymas gali prilygti šimteriopai didesniai dvasiniam matymui, turiu būti dėkinga A. Venckevičiui. Tyliame bute gimdavo daugelis jo apsakymų, esė asociacijų, perskaitytų knygų interpretacijų, kurio-

mis jis noriai dalindavosi. Akligatvis nušvisdavo. Tapytojas Polis Gogenas yra pasakęs: „Kad matyčiau geriau, užsimerkiu.“ Vienatvė irgi yra tokia būseną, kuri turi mažiausiai du išėjimus: vienas - laiptai žemyn, kitas - durys į naujai kuriamą savo erdvę, kurioje užsimerkus regima geriau: vis daugiau ima matyti siela, vis šviesnesnis tampa protas. Be to, daiktus galima matyti ne tokius, kokie jie yra, o tokius, kokius norime matyti. Tuščio buto tyloje pasigirsta ir laiptais kylančio šeimnininko žingsniai. Su A. Venckevičiumi kalbėdavomės ir apie juos.

Apytamsiame kambaryje - ir Šatrijos Raganos, XX a. pradžios lietuvių neoromantikės, apysakoje „Sename dvare“ vaizduojama pana Verusia. Tai tekstas apie gresiančią neregystę (nematymą) ir matymą - jau savo siela, širdimi. Apie pusaklę moterį apysakoje samprotauja Irutė - jautri ir protinga mergaitė. Mat mamatė nuolat ugdo dukros estetinį skonį (dvare skaitoma, muzikuojama), formuoja moralinius principus (mergaitę moko būti gera, atsakinga, gailestinga), kalba apie egzistencinius dalykus (būties prasmę, sielą, amžinybę, laimę), stengiasi, kad nenutrūktų ryšys su giminėmis, skiepija meilę lietuvių kalbai ir kultūrai, moko mylėti ir suprasti gamtą. Irutė lengvai įsijaučia į kito žmogaus, ypač likimo nuskriausto, gyvenimą. Kalnėnuose - tai viena iš Irutės maloniausių svečiavimosi vietų - mergaitė pamato paną Verusią. Moteris prastai mato, nelabai ką gali dirbti: telikęs vienas užsiėmimas - mezgimas, nėrimas. Mergaitė gaila ankančios moters („baisi aklumo šmėkla stovi šalia jos“), melddamasi ji prašo Aukščiausiąjį šios moters pasigailėti („Dieve, duok, kad pana Verusia neapaktų“), vaikiškai samprotauja apie Viešpaties teisingumą („bausti Dievas jos neturi už ką“), tiki, kad moteris vis dėlto neapaks („ne, nepadarys to Dievulis“). Kita vertus, „pustamsį, liūdną“ Verusios kambarį Irutė regi kaip moterį ateityje visiškai įkalinsiančią vietą. Kambario prieblanda ir prie ankančios moters sėlinanti tamsa - tai gūdzios nakties, būsimos neregystės, metafora: „Tose tyliose pavakario valandose mano maža galvelė ima kartais mąstyti, kokia vargšė yra pana Verusia, kaip baisu jai bus visiškai apakus.“ Bet yra šiame

tekste ir šviesos - tai panos Verusios dosnumas. Moteris prideda komodą įvairiausių mažmožių ir, atvažiavus vaikams, visa tai dalija. Irutei pana Verusia irgi be galo dosni: „Man duodavo kažkokias sageles, kaspinus, karolėlius, kartais gražias skiautes lėlių drabužiams.“ Neturinti pinigų moteris ištuština savo seną komodą ir „tas dalinimas teikia jai didžiausio džiaugsmo“. Priemęs kambarys, „amžinai mirgantys virbalai“ pusaklės moters rankose - tokią paną Verusią regi mažoji Irutė. Mergaitė jaučia ne tik dėl fizinės negalios apkarsiantį Verusios gyvenimą, tai yra pamažu nusileisiančią tamsą, ji regi ir akliną erdvę nutvieskiantį gerumą. Negalios galia, tamsos šviesa, nematymą įveikiantis matymas

širdimi, siela.

O baigti norėtuši jungiant visas teksto gijas į vieną. Visi kambariai vieną dieną aptemsta visiškai. Baisiausia tam, kuris tokiame kambaryje lieka vienas. Baisu aklam. Baisu ir tam, kuris mato. Žmogus ar katinas - nedidelis skirtumas: baisu, kai niekas nepareina. Dar baisiau - kad jau niekada. Šviesą tamsoje reikės susigražinti pačiam. Galbūt prisiminti žaibuojančius virbalus. Galbūt - seną komodą su paslėptomis dovanėlėmis. Galbūt tuščiam kambaryje išgirdus pirmą pirmosios novelės eilutę. O galbūt tai bus laiptais kylančio šeimnininko žingsniai. Ir tada jau visai nesvarbu, ar jis pareina iš tikrųjų. Juk užsi-merkama, kad būtų matoma geriau.

DĖMESIO!

LIEČIAMŪJŲ KNYGŲ KONKURSAS

Skelbiamas 2017 m. tarptautinis liečiamųjų knygų „Typhlo & Tactus“ konkursas

Prancūzijos ne pelno siekianti organizacija „Les Doigts, qui Rêvent“ kviečia kurti liečiamąsias knygutes, skirtas akliems ir silpnaregiams 3-12 metų vaikams, ir dalyvauti konkurse. Nugalėtojai bus apdovanoti prizais, o knygos bus išleistos Europos šalių ir kitomis pasaulio kalbomis.

Konkurse gali dalyvauti sutrikusios regos vaikų tėveliai, mokytojai, draugai, dailininkai ir rankdarbių mėgėjai.

Lietuvoje sukurtas knygas tarptautiniam konkurso etapui atrinks Lietuvos aklyjų bibliotekos

direktorės sudaryta komisija. Tai šios srities profesionalai, žmonės, gerai mokantys brailio raštą, išmanantys tiflografiką. Penkios atrinktos geriausios knygos bus išsiųstos į Dižoną (Prancūzija). Čia 2017 m. spalio mėnesį ir paaiškės tarptautinio konkurso nugalėtojai.

Džiugu, kad mūsų šalies autorių darbai šiame konkurse ne kartą buvo pastebėti: 2009 m. Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos studentės Editos Cvirkaitės knyga „Avytė“ ir studentės Alionos Bobin knyga „Arklys“ laimėjo trečiąją vietą, 2013 m. šios kolegijos studento Žyginto Čigo knyga „Ragai“ apdovanota diplomu, o 2015 m. diplomą skirtas Birutės Pečiūraitės-Baltuškienės knygai „Mažosios boružės pasakos“.

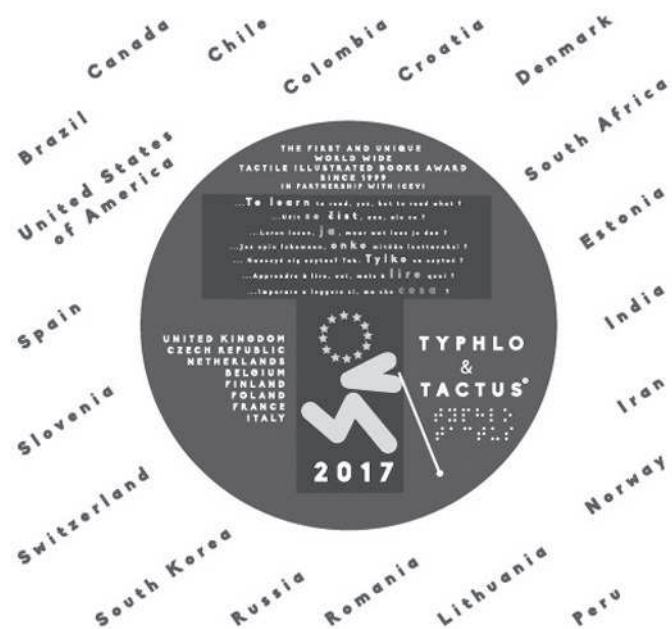
2017 m. „Typhlo & Tactus“ konkurso taisyklės ir patarimus, kaip gaminti liečiamąsias knygas, rasite Lietuvos aklyjų bibliotekos internetinėje svetainėje www.labiliblioteka.lt.

Sukūrę knygą, užpildykite paraiškos formą. Nuorodą į ją rasite Lietuvos aklyjų bibliotekos internetinėje svetainėje.

Knygos konkurse gali dalyvauti tik vieną kartą. Sukurtas knygas iki 2017 m. rugsėjo 1 d. prašome siųsti paprastu paštu:

Audronei Gendvilienei
Lietuvos aklyjų biblioteka
Skroblų g. 10,
LT-03142 Vilnius

Konkurso organizatoriaus
internetinė svetainė:
www.tactus.org

POILSIS PRIE JŪROS

Daina VITKAUSKIENĖ

2017 metais pirmiausia registruosime LASS filialų, įstaigų ir įmonių užsakymus savaitei, nuo pirmadienio iki pirmadienio, ir ilgesniam laikotarpiui. Jei bus laisvų vietų, užsakymus priimsime ir trumpesniam laikui. Didesnėms grupėms taikomos nuolaidos ir papildomos paslaugos (salės nuoma ir kt.).

Ne LASS nariai ir ne LASS sistemoje dirbantys poilsiautojai bus registruojami tik nuo gegužės mėnesio.

Kambaryje gali gyventi tiek žmonių, kiek yra lovų (išimtis - vaikams iki 7 m.). Kambaryje yra lovos, stalas, kėdės, pagalvės ir antklodės, šaldytuvai ir tualetas su šiltu vandeniu ir dušu. Kai kuriuose kambariuose yra tik šaltas vanduo. Pasiūlysiame pasinaudoti bendru dušu. Kiekvienoje laiptinėje yra bendro naudojimo virtuvės, kuriose rasite elektrinę viryklę, mikrobangų krosnelę, elektrinį virdulį ir šiltą vandenį.

Velkama patalynė nuomojama atskirai - 3 eurai už vieną komplektą. Velkamą patalynę galite atsivežti savo. Nuomojama nedidelė salė įvairiems renginiams. Kaina - 30 eurų už parą.

Informuojame, kad Palangos miesto savivaldybės sprendimu, nuo 2016 metų balandžio

1 d. vyresni nei 18 metų poilsiautojai už kiekvieną kurorte praleistą parą moka rinkliavos mokestį - 1 eurą už naudojimąsi Palangos miesto viešąja turizmu ir poilsio infrastruktūra.

Poilsiautojų patogumui prašytume atvykti ne anksčiau kaip 14 val., išvykstant palikti kambarius 9 val.

Rekomenduojamos pamainos

Birželio 1-5, 5-12, 12-19, 19-26, 26 - liepos 3 dienomis ir rugpjūčio 21-28, 28 - rugsėjo 4, 4-11 dienomis taikomos žemesnės kainos (I stulpelis).

Liepos 3-10, 10-17, 17-24, 24-31, 31 - rugpjūčio 7, 7-14, 14-21 - taikomos aukštesnės kainos (II stulpelis).

Visada tarsimės dėl Jums palankaus poilsio laiko.

Laukiame skambučių ir elektroninių laiškų dabar ir visą vasarą.

Tel. Šventoji mob. 8-603-37858,
Tel./faks. 8-46-497224, mob. 8-699-32790,
klaiptel@lass.lt

VšĮ Klaipėdos ir Telšių regionų aklujų centro poilsio namų Šventojoje kambarių nuomos kainos 2017 m. vasarą

Paslaugų lygis	Vietų sk. kambaryje	06.01 - 07.03 08.21 - 09.11	07.03 - 08.21
Kambarys su šaltu vandeniu, šaldytuvu	4	20 Eur (5 Eur)	24 Eur (6 Eur)
	3	15 Eur (5 Eur)	18 Eur (6 Eur)
	2	10 Eur (5 Eur)	14 Eur (7 Eur)
Kambarys su šiltu vandeniu, dušu, šaldytuvu	5 (dvivietis ir trivietis)	30 Eur (6 Eur)	35 Eur (7 Eur)
	4 (2 dviviečiai)	24 Eur (6 Eur)	32 Eur (8 Eur)
	3	18 Eur (6 Eur)	24 Eur (8 Eur)
	2	12 Eur (6 Eur)	20 Eur (10 Eur)

RENKAMA TIFLOPEDAGOGŲ GRUPĖ

Tiflopedagogų Lietuvoje ir toliau katastrofiškai trūksta. Šiomet jau turime tris žmones, norinčius įgyti šią specialybę. Kad Šiaulių universitete prasidėtų studijos, reikia surinkti 15 asmenų grupę. Šie žmonės turi turėti bazinį pedagoginį išsilavinimą. Šiaulių universitetas priimtų ir dar studijuojančius pedagogiką asmenis.

Studijos vyktų nuotoliniu būdu ir būtų moka-

mos. Jei surinktume žmonių tiek, kiek reikia, galima būtų kreiptis į Švietimo ir mokslo ministeriją dėl dalies studijų kainos padengimo, taip pat dalies mokesčio kompensavimą studijuojantiems asmenims svarstyti ir LASS centro taryba.

Daugiau informacijos - Šiaulių universiteto tęstinių studijų instituto puslapyje:

http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=3988&Itemid=2502&lang=lt

Kontaktinis asmuo - Dovilė Zuozaitė, tel. 8 646 34365, el. p. dovilesmile@gmail.com.

Norinčių studijuoti pavardžių ir kontaktinių duomenų laukiame iki kovo 10 d. el. paštu ramune@lass.lt. Tuomet kovo 15 d. LASS centro taryba galėtų apsispręsti dėl dalinio studijų finansavimo. Dokumentai Šiaulių universitete priimami nuo vasario 20 d. iki kovo 31 d.

Kviečiame prisidėti ir aktyviai ieškoti potencialių studentų! Tai labai svarbu, nes netrukus neturėsime profesionalų, galinčių dirbti su apakusiais suaugusiais asmenimis.

LASS centro taryba

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

IŠ MŪSŲ KALENDORIAUS

TIKRAS MOKYTOJAS

Henrikas STUKAS

Mokantis Vilniaus Antano Jonyno aklųjų ir silpnaregių internatinėje mokykloje man buvo įdomūs keli mokytojai. Vienas iš jų matematikas - Vladas Verbauskas. Pirmiausia jis vienintelis iš mokytojų visai nematė. Antra, jo viena ranka visada buvo apmauta juoda pirštine. Mums, padaužoms, nuolat rūpėjo, kodėl mokytojas, ar vasara, ar žiema, nenusimauna tos juodos pirštinės. Tiesą pasakius, piktnaudžiavome mokytojo nematymu. Matematika man nesisekė. Per šią nuobodžią pamoką žaisdavome kortomis ir kitaip erzino mokytoją. Tik prabėgus daugeliui metų supratau, kad V. Verbauskas iš tiesų buvo puikus mokytojas ir tikras savo dalyko žinovas. Na, ir kantrus, išmintingas žmogus. Ne-

puldavo kiekviena proga skaityti pamokslų, moralizuoti, skųsti valdžiai. O kaip su ta juoda pirštine? Sužinojau, kad mokytojas - pokario vaikas. Žaisdamas su nuo karo likusiais sprogmenimis, neteko regėjimo bei dalies rankos.

Vladas Verbauskas gimė 1932 m. vasario 29 d. Daugirdėliuose, Alytaus rajone. „Vaikystėje nesvajojau apie mokytojo profesiją. Niekaip neįsivaizdavau savęs, stovinčio prie mokytojo stalielio. Esu kilęs ne iš inteligentų. Nuo vaikystės tėvai šnekėjo, jog būsiu ūkininkas, nes gyvenome kaime. Tėvelio netekau būdamas septynerių metų, tad reikėjo padėti mamai. Iš pradžių ganiau žąsis, vėliau - kiaules, avis, karves - mokiausi kaimo darbų. Šiek tiek ūgtelėjęs, akėjau,

ariau. Oi, kaip sunku būdavo eiti į mokyklą. Mamytė keldavo ankstų rytą, kada pats miegas, nes reikėjo ganyti karves. Paganęs jas kelias valandas, dumdavau namo. Greitai persirengęs, į vieną ranką paėmęs maišelį su knygomis, į kitą - duonos kriaukšlį, pusantro kilometro skuosdavau į pradžios mokyklą. Pradinę baigiau dar gerai matydamas", - viename iš interviu pasakojo V.Verbauskas.

Berniukas lankė savo kaimo pradinę mokyklą, ją ir baigė. 1944 m. patrankos sviediniu susižeidė. Sprogęs sviedinys Vladui atėmė ne tik regėjimą, bet ir vieną ranką. Po patirtų sužalojimų berniukas pamažu atsigavo, išmoko vaikščioti vienas, atlikti nesudėtingus ūkio darbus.

1949-1956 m. Verbauskas mokėsi Kauno aklujų vidurinėje mokykloje. Apie pirmuosius metus Kauno aklujų mokykloje jis pasakojo: „Prasidėjo mokslai. Nors buvau baigęs pradžios mokyklą, vis tiek tapau pirmoku - reikėjo išmokti naujo nepažįstamo rašto. Pirmą kartą į rankas paėmęs sparnelį ir lentelę nežinojau, ką su jais veikti. Vėliau mokytoja A.Baltramiejūnienė paaiškino. Netikėjau, kad kada nors pramoksiu aklujų rašto. Rašyti šiaip taip pramokau, o skaityti sekėsi sunkiau - juk teturėjau vieną ranką. Oi, kaip sunku sugrabalioti smulkius taškučius. Pirštai neįautrūs, atgrubę, o puslapio pabaigos ne-

simato. Užsispyriau - žūtbūt nutariau išmokti skaityti. Su knyga nesiskyriau, vis ją čiupinėjau. Ne veltui stengiausi. Po kelių mėnesių mane perkėlė į šeštą klasę."

Greitai pralėkė septyneri metai. Baigdamas mokyklą Vladas norėjo atsidėkoti mokytojams - dvyliktoje klasėje parašė eilėraščių. Svajojo šį eilėraščių perskaityti per iškilmingą atestatų įteikimą. Deja, liga sutrukdė. Neregys mokytojams atsidėjo kitaip. Jis po vidurinės mokyklos pradėjo studijuoti Vilniaus valstybiniame universitete matematiką. Baigęs svajojo apie mokytojo profesiją.

Po studijų 1961-1975 m. Kauno aklujų internatinėje mokykloje dirbo matematikos mokytoju. 1975 m. atidarius Vilniuje aklujų ir silpnaregių internatinę mokyklą, persikėlė į sostinę ir čia iki 1992 m. mokė neregus bei silpnaregius vaikus matematikos pagrindų. Norėdamas palengvinti matematikos mokymąsi neregys mokytojas su kolegomis suprojektavo ir sukūrė keletą mokymo priemonių.

Be tiesioginių pareigų, V.Verbauskas vadovavo pedagogų LAD pirminėms organizacijoms.

Už ilgą pedagoginį darbą 1985 m. buvo apdovanotas Liaudies švietimo žymūno ženkleliu.

MINĖTINOS SUKAKTYS

Kovo 3 d. sukanka 90 metų, kai gimė (1927) Julija Baranauskienė (Rinkevičiūtė) - tautodailininkė, literatė. Mirė 2004.

- **sukanka 50 metų**, kai gimė (1967) Loreta Andronovienė (Vaišnoraitė), LASS Kretingos rajono filialo pirmininkė.

Kovo 4 d. 1872 metais įsteigtas Rygos aklujų institutas. Jame mokėsi ir Lietuvos aklieji.

Kovo 5 d. 1992 metais įsteigtas Katalikiškasis Prano Daunio fondas akliesiems remti. Jo prezidentas - Panevėžio katedros klebonas monsinjoras Juozapas Antanavičius.

- **sukanka 50 metų**, kai gimė (1967) Gintaras Knieža, tautodailininkas, keramikas, mažosios bendrijos „Lietuvos didžiosios kunigaikštystės plytinė" steigėjas ir vadovas.

Kovo 6 d. sukanka 70 metų, kai gimė (1947) Petras Zabitis, tiflopedagogas, literatas.

Kovo 10 dieną 2007 metais Vilniaus rotušėje „Aukso paukštės" nominacija - „Geriausias kaimo folkloro ansamblis ir vadovas" - įteikta LASS Kelmės rajono organizacijos folkloro ansambliai „Ramočia" ir jo vadovui V.Rutkūnui už

senųjų autentiškų Kelmės krašto dainų atlikimą.

Kovo 13 d. sukanka 115 metų, kai gimė (1902) Jeronimas Ignatavičius (Ignatonis), pedagogas, nuo 1929 metų rugsėjo 1 dienos iki 1932 metų gruodžio 1 dienos - Kauno aklujų instituto vedėjas. Mirė 1968.

Kovo 14 d. sukanka 50 metų, kai gimė (1967) Audrius Lenkšas, muzikantas, kompozitorius, buvęs estradinio ansamblio „Menu" vadovas.

Kovo 19 d. sukanka 85 metai, kai gimė (1932) Juozas Rimaitis, ilgametis LASS Alytaus miesto ir rajono filialo tarybos narys.

Kovo 25 d. 2002 metais Vilniuje, Lietuvos aklujų bibliotekoje, pristatytas naujas garsinės knygos pavidalas - skaitmeninė knyga. Pasirinktas MP3 formatas.

Kovo 26 d. 1937 metais Lietuvos akliesiems globoti draugija priėmė pastatytus Kauno aklujų instituto rūmus.

Kovo 31 d. sukanka 90 metų, kai gimė (1927) Pranas Birenis, LASS veikėjas, meno saviveiklininkas. Mirė 2004.

APIE NAUJĄ SOCIALINIŲ ĮMONIŲ ĮSTATYMĄ

Sausio 9 dieną Lietuvos Respublikos Seime prasidėjo diskusijos dėl naujojo Socialinių įmonių įstatymo. Dabartinis įstatymas pradėjo veikti daugiau nei prieš 10 metų. Ilgainiui išryškėjo įstatymo spragos: juo gali pasinaudoti nesąžiningi verslininkai, nenorintys mokėti pelno mokesčio, siekiantys iš valstybės gauti papildomų lėšų savo verslui. Senajam Socialinių įmonių įstatymui ypač daug priekaištų turi dabartinio LR Seimo ir Vyriausybės nariai. Viena griežčiausių senojo įstatymo kritikų LR Seimo narė Aušra Maldeikienė sako tiesiai šviesiai: „Toks, koks yra, Socialinių įmonių įstatymas būti negali. Tai buvo pinigų darymo valstybės sąskaita mašina. Nesąžiningi darbdaviai, verslininkai naudodavosi neįgaliaisiais kurdami socialines įmones, gaudami dotacijas, nemokėdami pelno mokesčio. Pati žinau ne vieną įmonę, kurioje neįgalieji dirba vergiškomis sąlygomis.“ Tačiau net patys didžiausi senojo Socialinių įmonių įstatymo kritikai pripažįsta, kad ne visi neįgalūs žmonės galės dirbti atviroje rinkoje, kad vienokia ar kitokia pagalba jiems ir juos įdarbinančioms įmonėms reikalinga. Šiuo metu yra rengiamas naujas Socialinių įmonių įstatymas. Jam rengti sudaryta nauja darbo grupė (senoji, rengusi įstatymo pataisas, jai patikėto darbo nepadare). Įstatymas LR Seimui turi būti pateiktas iki kovo 10 dienos.

PRABILS LIETUVIŠKAI

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga skelbia, kad po gerų metų mobiliesiems telefonams ir planšetiniams kompiuteriams skirta „Android“ operacinė sistema prabilis lietuviškai.

Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos instituto specialistai patvirtino, kad naujas projekto „Liepa“ etapas tikrai bus. Planuojama, kad darbai prasidės šią vasarą ir po metų „Android“ naudojančios įrenginiai turėtų prabilti lietuviškai. Bus panaudoti „Reginos“ bei „Edvardo“ balsai. Taip pat yra minčių sukurti du naujus produktus: elektroninį knygų skaitytuvą bei balsu valdomą interneto naujienų skaitytuvą. LASS kviečia siūlyti idėjų, ką dar būtų galima sukurti ar patobulinti balso sintezėje.

DALYVAVO ATRANKOJE

Sausio 17 dieną Vilniuje, Lietuvos televizijos

didžiojoje studijoje, įvyko „Eurovizijos“ konkurso atrankos filmavimas. Šiame etape dalyvavo ir muzika besidomintiems gerai žinomas silpnaregis dainininkas Gražvydas Sidiniaskas. Padainavęs švedų sukurtą dainą iš tolimesnės kovos jis iškrito. Paklaustas, kaip vertina savo pasirodymą, G. Sidiniaskas sakė: „Nugalėti nesitikėjau, tačiau praktikos ir patyrimo įgijau. Tikiuosi kitais metais pats susikurti dainą ir dalyvauti kur kas rimčiau.“

RUNGĖSI ŠACHMATININKAI

Sausio 20-22 dieną Vilniuje įvyko Lietuvos aklųjų ir silpnaregių vyrų ir moterų šachmatų čempionatas. Moterų grupėje pirmąją vietą iškovojo Darija Staškevičiūtė, antroji liko Violeta Benkuskienė, trečioji - Irena Karšokaitė. Vyrų - pirmąją vietą iškovojo Evaldas Šlušnys, antrasis liko Gintaras Grybas, trečiasis - Anatolijus Kuvšinovas. Turnyro nugalėtojai pateko į finalinį čempionato etapą.

IR PIRMI, IR PENKTI

Sausio 20-22 dieną Suomijoje surengtos tradicinės „Pajulahti“ žaidynės. Jose dalyvavo dvi Lietuvos golbolo komandos. Pirmoji komanda iškovojo turnyro auksą, antroji - užėmė penktąją vietą. Taip pat rungtasi ir šoudauno varžybose. Iš moterų geriausiai sekėsi Oksanai Dobrovolskajai, iškovojusiai šeštąją vietą. Mindaugas Dvylaitis vyrų grupėje iškovojo antrąją vietą, Žygimantas Matusevičius - septintąją.

„KAUNO MODERNIZMAS. BRAILIS“

Sausio 24 dieną LASS Kauno miesto filialo nariai dalyvavo atidarant Prano Griušio tapybos parodą „Kauno modernizmas. Brailis“. Paroda veikė Vytauto Didžiojo universiteto menų galerijoje „101“.

Aklieji ir silpnaregiai apžiūrėjo modernistinę miesto architektūrą pristatančius dailininko darbus, kuriuose autorius derina paveikslo turinį, meninę idėją ir brailio raštą. Paveikslo pavadinimas ir aprašymas brailio raštu yra ant paties paveikslo ir neatsietinas nuo jo meninės visumos.

Parodoje liesti meno kūrinius buvo būtina. Mokantys brailio raštą, liestami kiekvieną paveikslą, galėjo susipažinti su Kauno moderniz-

mo paveldo istorija, o matantys - įvertinti tapytojo meninę interpretaciją.

SURENGĖ PARODĄ

Nuo vasario 1 dienos Lietuvos aklujų bibliotekos Klaipėdos padalinyje eksponuojama LASS Šilalės rajono paslaugų punkto skaitytojų kūrybinių darbų paroda „Tautodailės motyvai“. Paroda veiks iki balandžio 1 dienos.

INTEGRACIJA PER BRAZILIŠKAS ŠAŠKES

Vasario 4-5 dieną Piniavoje (Panevėžio raj.) įvyko Lietuvos Respublikos brazilų šaškių čempionatas. Jame dalyvavo trys Lietuvos aklujų sporto federacijos atstovai. Geriausiai sekėsi Remigijui Bagdonui: jis - septintas. Vienuoliktas - Rolandas Morozovas, o Giedrius Stoškus liko dvidešimt ketvirtas.

„NAUJOJO“ MISTERIJA

Vasario 10 dieną Vilniaus Vilkpėdės bendruomenės socialinių paslaugų centre lankėsi negaliųjų „Naujasis teatras“.

Aklųjų bendruomenei parodytas Šviesos Šulc režisuotas spektaklis-misterija „Alter ego“. Spektaklyje vaidina būrys regėjimo negalią turinčių žmonių. Teatrą 2008 m. įkūrė ir iki šiol jam vadovauja regėjimo negalią turinti aktorė Laima Zemleckienė.

PRASIDEDA

Vasario 11-12 dieną Švedijoje įvyko Europos parasporto žaidynės „Malmö Open“. Jose vyrų golbolo turnyre nugalėjo portugalų „Sporting CP“ klubas iš Lisabonos. Klubo komanda buvo nenugalima, nes dėl šio klubo pergalės rungėsi trys lietuviai - Mantas Brazauskis, Justas Pažarauskas ir Mindaugas Suchovejus.

Futbolo, krepšinio, ledo ritulio, rankinio, net vandensvydžio klubai kviečiasi legionierius iš kitų šalių, siekdami pakelti savo lygį. Klubas pasikvietė į savo golbolo komandą tris lietuvius

čempionus.

Mantas Brazauskis sakė, kad pradžia legionierių kelyje pramynė Genrikas Pavliukianecas. Jis jau pernai talkino „Sporting“ klubui.

„Malmö Open“ turnyro nugalėtojų komandoje žaidė trys lietuviai ir trys portugalai.

VIEN GOLBOLININKAI

Į 2016 metų geriausiųjų Lietuvos aklujų sporto federacijos sporto klubo „Šaltinis“ sportininkų penketuką išrinkti tik golbolininkai.

„Šaltinio“ nariai, dalyvavę geriausiųjų sportininkų konkurse, geriausiai išrinko Parolimpinių žaidynių čempioną, auksinės komandos kapitoną, 35 įvarčius pelniusį Genriką Pavliukianecą. Jam pirmąją vietą skyrė pusė rinkėjų. Antroje vietoje - Mantas Brazauskis, trečiojoje - Justas Pažarauskas, ketvirtojoje - Nerijus Montvydas, penktojoje - Marius Zibolis.

Geriausių konkurso orakulu tapo šaškininkas Rolandas Morozovas, tiksliausiai išvardinęs keturis penketuko sportininkus, tačiau ne visus eilės tvarka.

PER AKIS Į DEMENCIJĄ

Kaip mano mokslininkai, pirmuosius Alzheimerio ligos požymius galima nustatyti atliekant paprastą akių testą. 2016 m. Toronte įvykusios Alzheimerio asociacijos tarptautinės konferencijos metu perskaitytas pranešimas šia tema. Pasirodo, yra ryšys tarp tinklainės nervinio sluoksnio storio ir prastų pažintinių įgūdžių. Londono Moorfields akių ligoninės atliktame tyrime dalyvavo daugiau kaip 33 tūkst. žmonių, kuriems buvo tikrinama atmintis: jie atliko atminties, reakcijos laiko ir protavimo testus. Tie, kurių atminties testo rezultatai buvo prasti, turėjo ir gerokai plonesnę tinklainės nervinių ląstelių sluoksnį. Jį sudaro iš akies išeinančio optinio nervo skaidulos, per kurias regimoji informacija iš tinklainės perduodama smegenims. Žmonėms senstant, šio sluoksnio storis plonėja.

TIFLOHUMORAS

Ryte žmona gražinasi prieš veidrodį.

- Vaje, kokia aš negraži. Brangusis, pasakyk ką nors gražaus apie mane.

- Koks puikus tavo regėjimas.

Pacientas okulistui:

- Padėkite man, mano dešinioji akis trūkčioja.

- Nieko baisaus.

- Dar ir kaip baisu! Kaskart, kai vaistinėje paprašau aspirino, man duoda prezervatyvų.

- Studente, kodėl miegate per paskaitą?

- Aš nemiegu. Aš paprasčiausiai labai lėtai mirkčioju.

GEROJI PAGALBININKĖ SODA

Giedrė REČIŪNIENĖ

Valgomosios sodos rasite bet kuriuose namuose. Balti bekvapiai milteliai ne vien kildina pyragus. Žmonėms, besirūpinantiems aplinka ir vertinantiems sodą, kaip cheminių valymo priemonių pakaitalą, pravers žinoti keletą šios priemonės panaudojimo būdų sode ir namuose.

Mes turime nuostabų planą, kaip neteršti gamtos įvairiomis valymo ir priežiūros priemonėmis, kurios patenka į nutekamąjį vandenį.

Valgomąjį šaukštą sodos ištirpinkite pusėje stiklinės vandens, praskalaukite burną ir išspjaukite. Blogas kvapas bus puikiai neutralizuotas. Sumaišykite 3 dalis sodos ir 1 dalį druskos. Supilkite į stiklainiuką. Dėl kvapo įdėkite cinamono lazdelę, gvazdikėlių, džiovintų citrinų žievelių ar džiovintų mėtų lapelių. Per 2-3 dienas mišinys prisigers malonaus aromato. Šia priemone keletą kartų per metus galėsite valyti dantis. Jokiu būdu nedarykite to kasdien, nes ji yra abrazyvinė, balina ir gali pažeisti dantų emalį.

Tai viena iš žinomiausių valgomosios sodos savybių. Reaguodama tiek su rūgštimi, tiek su šarmu, ji vienodai veikia - neutralizuoja. Soda puikiai panaikina nemalonius šaldytuvo, sportinio krepšio, šiukšlių kibiro kvapus. Įdėkite atidarytą dėžutę su soda į šaldytuvą, ir blogas kvapas kaipmat išnyks. Išnešę šiukšles, jos papilkite ant šiukšliadėžės dugno ir palikite 30 minučių. Išpilkite prieš dėdami naują maišą. Jeigu koks nors smirdantis skystis išsipykė ant jūsų kilimo, greitai jį pabarstykite soda. Ši priemonė ypač pravers, jei namuose laikote augintinį, kuris mėgsta daryti balutes ir kitus „siurprizus“. Žinoma, gyvūnų parduotuvėse visuomet galima įsigyti specialių priemonių (į daugumos jų įeina natrio hidrokarbonatas - soda). Po 30 minučių miltelius nuo kilimo susiurbkite dulkių siurbliu.

Jei įkando vabzdys, sumaišykite sodą su vandeniu ir patepkite pažeistą odą. Jei jaučiate nemalonų niežulį, paberkite sodos ant rankos ir švelniai patrinkite drėgną odą po dušo ar vonios.

Padėkite plaukams. Pabarstykite šiek tiek sodos ant delno ir užsipilkite ant jo šampūno. Ištrinkite plaukus įprastu būdu ir gerai išskalaukite. Soda padės išvalyti plaukų priežiūros priemonių likučius, todėl plaukai bus švaresni ir lengviau formuojami.

Išvalykite šepetis ir šukas. Norite nepriekaištingų plaukų? Valykite ir priemones, kuriomis šukuojatės. Sumaišykite šaukštą sodos nedideliame indelyje su šiltu vandeniu, pamirkykite ten šukas, nuskalaukite ir leiskite išdžiūti.

Vonia su soda padės atstatyti rūgščių pusiausvyrą

ant odos, nuplauti susikaupusį riebalų sluoksnį ir prakaitą bei sušvelnins odą.

Soda efektyviai nuvalo vonią, plyteles ir kriaukles. Pabarstykite sodos ant drėgnos kempinės ir nušveikskite. Gerai nuplaukite ir leiskite išdžiūti. Jei norite itin stiprios valomosios galios, tuomet pasidarykite mišinį su soda, kristalizuota druska ir skystu indų plovikliu.

Jei plaunate indus rankomis, 2 kupinus šaukštus sodos sumaišykite su paprastu indų plovikliu ir pamirkykite indus tokiame vandenyje. Tai padės pašalinti maisto likučius nuo indų, puodų ir keptuvių.

Pamirkykite nemalonias kvepiančias kempines sodos ir vandens tirpale (4 šaukštai sodos, apie litras vandens).

Skalbdami drabužius, šalia skalbimo skysčio įpilkite pusę puodelio sodos. Geresnis pH balansas - švaresni, gaivesni ir šviesesni drabužiai.

Skalbkite vaikiškus drabužius su soda ir skalbiniams suteikite gaivumo. Kūdikių oda yra itin jautri, kvapai ir priemonės dėmėms panaikinti gali ją dirginti. Sunkioms dėmėms pašalinti naudokite pusę puodelio sodos kartu su skalbikliu arba tiesiog praskalaukite, jei norite tik panaikinti nemalonų kvapą. Norėdami suteikti gaivumo savo skalbiniams, įberkite pusę puodelio sodos į skalbimo mašiną, kai įjungsite skalavimo režimą.

Pasiimkite į iškytas. Soda labai naudingas dalykas, jei ruošiatės mėgautis gamta. Ir indus galėsite išsiplauti, ir puodus iššveisti, ir rankas nusivalyti, ir naudoti kaip dezodorantą ar dantų pastą.

Valgomajai sodai priskiriamos fungicidinės savybės. Ji padeda atsikratyti pelėsių, kai kurių grybelių, pavyzdžiui, miltligės. Neigiamo poveikio augalams valgomoji soda nedaro, jei koncentracija tinkama. Kovojuant su miltlige, naudojamas sodos tirpalas: 1 litras vandens - 1 gramas sodos. Soda tirpinama tik vandenyje, bet galima įmaišyti ir žaliojo muilo (1 l jo imama pusė šaukštelio). Kad tirpalas geriau priliptų prie augalo, dar rekomenduojama įpilti šaukštelį sėmenų aliejaus. Reguliarus purškimas pavasarį padės apsaugoti augalus nuo miltligės.

Soda - saugus būdas nuvalyti nešvarumus ir kenksmingas medžiagas nuo vaisių ir daržovių. Tiesiog paberkite šiek tiek sodos ant drėgnos kempinės ir nušveikskite vaisius.

Soda pratęs skintų gėlių gyvenimą. Jos stovės ilgiau, jeigu į vazą įpilsite šaukštelį valgomosios sodos.

I virš. - EUROVIZIJOS KOVOSE - GRAŽVYDAS SIDINIAUSKAS. BFL nuotr.

IV virš. - K. HANSEN. ODISĖJAS NUGIRDO POLIFEMĄ. Vytauto GUDONIO tekstas.